

ALLT AÐ 7.000 TONNA FRAMLEIÐSLA HRAÐFRYSTIHÚSSINS GUNNVARAR HF. Á ELDISFISKI Í SJÓKVÍUM Í ÍSAFJARÐARDJÚPI

Ákvörðun um matsskyldu

Á grundvelli framlagðra gagna er það niðurstaða Skipulagsstofnunar að fyrirhugað sjókvíaeldi Hraðfrystihússins Gunnvarar hf. sem gerir ráð fyrir allt að 7.000 tonna ársframleiðslu kunni að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif og skuli því háð mati á umhverfisáhrifum.

Með hliðsjón af reglum alþjóðlegs umhverfisréttar um varúðarnálgun og varúðarreglu telur stofnunin að sýnt hafi verið fram á óvissu er varðar möguleg áhrif á náttúrulega stofna laxfiska í ám í námunda við fyrirhuguð eldissvæði í Ísafjarðardjúpi og að framkvæmdin kunni að hafa umtalsverð umhverfisáhrif.

Einnig vísast til eftirfarandi atriða sem tilgreind eru í 3. viðauka með lögum nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum með síðari breytingum:

1. Eðli framkvæmdar, einkum með tilliti til:

- Stærðar og umfangs fyrirhugaðrar framkvæmdar, sem felur í sér rúmlega tvöföldun miðað við núverandi leyfi HG, þ.e. úr 3.000 tonnnum í allt að 7.000 tonn (sbr. 1. tl. 3. viðauka).
- Hugsanlegra sammögnunaráhrifa með öðru fiskeldi í Ísafjarðardjúpi varðandi erfðablöndun, sjúkdómahættu og burðargetu (sbr. 1. tl. ii. 3. viðauka).

2. Staðsetningar framkvæmdar, einkum með tilliti til:

- Magns, gæða og endurnýjunargetu náttúruauðlinda á svæðinu vegna hugsanlegra áhrifa framkvæmdarinnar á villta laxastofna og aðra stofna ferskvatnsfiska í nærliggjandi ám (sbr. tl. 2 ii. 3. viðauka).

3. Eiginleika hugsanlegra áhrifa framkvæmdar, einkum með tilliti til:

- Stærðar og fjölbreytileika áhrifa, en framkvæmdin getur haft áhrif á arfgerð villtra laxastofna, sjúkdóma og nýtingu á auðlindum svæðisins, s.s. veiðar í Ísafjarðardjúpi og veiðihagsmuni í nærliggjandi ám (sbr. tl. 3 ii. 3. viðauka).
- Óvissu um áhrif framkvæmdarinnar, svo sem vegna slyssleppinga sem hugsanlega geta í ljósi umfangs eldisins og staðsetningar í nágrenni áa haft umtalsverð neikvæð áhrif náttúrulega stofna laxfiska í ám við Djúp (sbr. tl. 3 iii. 3. viðauka).

Samkvæmt 14. gr. laga nr. 106/2000 með síðari breytingum má kæra ákvörðun Skipulagsstofnunar til úrskurðarnefndar umhverfis- og auðlindamála. Kærufrestur er til 31. janúar 2014.

27. desember 2013

EFNISYFIRLIT

1	INNGANGUR	3
2	FRAMLÖGÐ GÖGN FRAMKVÆMDARAÐILA	5
2.1	Gögn í tilkynningu í desember 2011	5
3	ÁLIT UMSAGNARAÐILA OG VIÐBRÖGÐ RAMKVÆMDARAÐILA	10
3.1	Álit umsagnaraðila vegna fyrri ákvörðunar og viðbrögð frmkvæmdaraðila	10
3.1.1	Almennt	10
3.1.2	Menningarminjar	11
3.1.3	Burðarþol eldissvæða og áhrif eldis á lífríki sjávar	11
3.1.4	Áhrif á villta fiskistofna	13
3.1.5	Áhrif á aðrar sjávarnytjar	15
3.2	Álit umsagnaraðila vegna nýrrar ákvörðunar og viðbrögð framkvæmdaraðila	16
3.2.1	Ferðamálasamtök Vestfjarða	16
3.2.2	Landssamband veiðifélaga	17
3.2.3	Varpland ehf	18
3.2.4	Verndarsjóður villtra laxastofna (NASF)	18
3.2.5	Svör Hraðfrystihússins Gunnvör við umsögnum Landssambands Veiðifélaga, Varplands hef. og NASF	19
3.2.6	Sigurbjörg ehf.	21
3.2.7	Birnir ehf., ÍS 47 ehf. og Kampi ehf.	22
3.2.8	Svör Hraðfrystihússins Gunnvör við umsögnum Sigurbjargar ehf., Birnis ehf., ÍS 47 ehf. og Kampa ehf.	22
3.2.9	Önnur sammögnuð áhrif.	23
3.2.10	Vinnsla kalkpörunga	24
3.2.11	Fóðurstöðvar á landi og seiðaeldisstöð á Nauteyri	24
3.2.12	Frekari umsögn Umhverfisstofnunar	25
3.2.13	Frekari umsögn dýralæknis fisksjúkdóma – Matvælastofnun	25
4	NIÐURSTAÐA SKIPULAGSSTOFNUNAR	26
4.1	Umfang framkvæmdarinnar	26
4.2	Áhrif á stofna villtra laxfiska	26
4.3	Laxalús og fisksjúkdómar	28
4.4	Burðarþol hafsvæða og áhrif á lífríki hafsbotns.	29
4.5	Áhrif á sjávarnytjar	30
4.6	Sammögnun með öðrum framkvæmdum	30
4.7	Áhrif á ferðaþjónustu	32
4.8	Kalkpörunganám	33
4.9	Verndarsvæði	33
4.10	Ásýnd	33
4.11	Nýtingaráætlun	34
4.12	Samræmi framkvæmdarinnar við gildandi skipulagsáætlanir	34

1 INNGANGUR

Þann 29. desember 2011 barst Skipulagsstofnun tilkynning frá Hraðfrystihúsinu Gunnvöru hf. (hér eftir HG) um fyrirhugaða 7.000 tonna framleiðslu á eldisfiski í sjókvíum í Ísafjarðardjúpi, samkvæmt 6. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 m.s.b. og lið 1g í 2. viðauka laganna.

Skipulagsstofnun leitaði álits Ísafjarðarbæjar, Strandabyggðar, Súðavíkurrepps, Fiskistofu, Fjórðungssambands Vestfirðinga, Fornleifaverndar ríkisins, Hafrannsóknastofnunarinnar, Matvælastofnunar, Siglingastofnunar Íslands og Umhverfisstofnunar.

Umsagnir bárust frá Ísafjarðarbæ með bréfi dags. 20. janúar 2012, Súðavíkurreppi með bréfi dags. 1. febrúar 2012, Strandabyggð með bréfi dags. 19. janúar 2012, Fiskistofu með bréfum dags. 24. janúar og 21. mars 2012, Fornleifavernd ríkisins með bréfum dags. 20. og 27. janúar 2012, Hafrannsóknastofnuninni með bréfi dags. 27. janúar 2012, Matvælastofnun með bréfi dags. 10. janúar 2012, Siglingastofnun Íslands með bréfi dags. 12. janúar 2012 og Umhverfisstofnun með bréfum dags. 31. janúar, 28. febrúar og 19. mars 2012.

Frekari upplýsingar bárust frá HG með bréfum dags. 23., 24. (tvö bréf), 26. og 31. janúar, 7. 8. og 15. febrúar og 5. mars 2012.

Skipulagsstofnun tók ákvörðun, dags. 4. apríl 2012, um að fyrirhuguð 7.000 tonna ársframleiðsla á eldisfiski í Ísafjarðardjúpi kynni ekki að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif og skyldi því ekki háð mati á umhverfisáhrifum.

Ákvörðunin var kærð til úrskurðarnefndar umhverfis- og auðlindamála (hér eftir nefnd ÚUA) sem þann 10. júní 2013 felldi úr gildi ákvörðun Skipulagsstofnunar.

Í úrskurði ÚUA kemur fram að samkvæmt 14. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000, svo sem henni var breytt með 25. gr. laga nr. 131/2011, sæti ákvarðanir Skipulagsstofnunar um matskyldu framkvæmda sem falla undir 2. viðauka við lögin, kæru til ÚUA. Það sé hlutverk nefndarinnar að úrskurða í kærumálum vegna stjórnvaldsáskvarðana á sviðið umhverfis- og auðlindamála eftir því sem fyrir sé mælt í lögum. Í samræmi við það taki úrskurðarnefndin lögmati hinnar kærðu ákvörðunar til endurskoðunar á grundvelli þeirra gagna sem lágu fyrir við úrslausn málsins á lægra stjórnslustigi, en taki ekki nýja ákvörðun í málinu. Málsmeðferð nefndarinnar sé í samræmi við þetta og afli hún því ekki nýrra gagna að öðru leyti en því að leitað sé eftir afstöðu lægra setts stjórnvalds og aðila máls til kæru og þeim gefinn kostur á að koma sjónarmiðum sínum á framfæri. Af þessum sökum taki nefndin aðeins til úrslausnar kröfu kæranda um ógildingu hinnar kærðu ákvörðunar, en telur það falla utan valdheimilda sinna að kveða á um hvort umrætt fiskeldi skuli háð mati á umhverfisáhrifum.

Í ljósi ofangreinds lítur Skipulagsstofnun svo á það sé hlutverk stofnunarinnar að taka ákvörðun í málinu að nýju.

Í úrskurði ÚUA kemur fram að í hinni kærðu ákvörðun Skipulagsstofnunar hefði betur þurft að koma fram að fyrirhuguð framkvæmd væri ekki líkleg til að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif. Þá hafi meðferð málsins verið haldin ágöllum og því verði að hafna þeirri niðurstöðu stofnunarinnar að fyrirhugað 7.000 tonna sjókvíaeldi í Ísafjarðardjúpi skuli undanþegið mati á umhverfisáhrifum og því er ákvörðun Skipulagsstofnunar frá 4. apríl 2012 felld úr gildi. Í úrskurðinum voru gerðar eftirfarandi athugasemdir.

- 1) Ekki hefur verið unnin heildstæð nýtingaráætlun fyrir Ísafjarðardjúp eða innri hluta þess þar sem fyrirhuguðum eldiskvíum er ætlaður staður.
- 2) Ekki liggur fyrir að unnin hafi verið skipting fiskeldissvæða samkvæmt heimild í 5. gr. laga nr. 71/2008 um fiskeldi.
- 3) Huga þarf sérstaklega að mögulegum sammögnunaráhrifum fyrirhugaðs eldis með öðrum framkvæmdum á svæðinu, þar sem kvísvæðin eru utan netlaga og lúta ekki skipulagsskyldu samkvæmt skipulagslögum nr. 123/2010. Þetta eigi við hvort sem um er að ræða fiskeldi eða aðra starfsemi. Hvað varðar fiskeldi á svæðinu eigi það við um þekkt áform, einnig undir 200 tonna ársframleiðslu, sem séu sambærileg umdeildum áformum HG hvað það varðar að fyrir þeim sé ekki rekstarleyfi.
- 4) Skortur á grunnþekkingu hvað varðar reynslu og þekkingu á því hvort eldislax hrygni í ám landsins, hvort erfðaefni hans blandist villtum erfðum og ef svo sé hvort og hvaða neikvæðu áhrif það kunni að hafa, eigi ekki að leiða til þeirrar niðurstöðu að framkvæmd teljist ekki matsskyld. Sé slík niðurstaða í andstöðu við reglur alþjóðlegs umhverfisréttar um varúðarnálgun og varúðarreglu sem nefndin telur að líta beri til, en til þeirra er vísað í alþjóðasamningum sem Ísland á aðild að.
- 5) Afla beri frekari upplýsinga um fóðurstöðvar á landi þar sem ekkert liggir fyrir um að gert sé ráð fyrir þeim í gildandi skipulagi svæðisins.
- 6) Ábendingar Skipulagsstofnunar um mótvægisáðgerðir í ákvörðun um matsskyldu hafi enga lagalega þýðingu. Skipulagsstofnun geti því aðeins mælt fyrir um mótvægisáðgerðir sem áhrif hafa að lögum að fram fari mat á umhverfisáhrifum framkvæmdar.

Skipulagsstofnun leitar alltaf umsagna leyfisveitenda við ákvörðun um matsskyldu, en getur jafnframt samkvæmt 2. mgr. 6. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum leitað álits annarra eftir eðli máls hverju sinni. Í ljósi niðurstöðu ÚUA um að mikilvægt væri að taka mið af öllum þekktum áformum um starfsemi sem gætu valdið sammögnunaráhrifum með fyrirhuguðum eldisáformum HG, taldi Skipulagsstofnun nauðsynlegt við endurákvörðun í málinu, að afla umsagna kæranda. Því var leitað til, Birnis ehf., Ferðamálasamtaka Vestfjarða, ÍS 47 ehf., Kampa ehf., Landssambands veiðifélaga og Sigurbjargar ehf. með það að markmiði að fá m.a. fram upplýsingar um aðra starfsemi og hagsmuni á svæðinu.

Að öðru leyti tekur Skipulagsstofnun við endurákvörðun málsins mið af umsögnum leyfisveitenda sem veittar voru stofnuninni við upphaflega ákvörðun í málinu og vísað er til hér að framan.

Óskað var sérstaklega eftir því að hver umsagnaraðili rökstyddi eftir atvikum sjónarmið sín um að framkvæmdin skuli háð mati á umhverfisáhrifum út frá þeim atriðum sem lögð var megin áhersla á í kærnum og ÚUA taldi vanreifuð, þ.e.:

- 1) Sammögnunaráhrif fyrirhugaðs sjókvíaeldis með öðrum þekktum framkvæmdum.
- 2) Varúðarnálgun og varúðarreglu alþjóðlegs umhverfisréttar hafi ekki verið beitt varðandi skort á grunnþekkingu um möguleg áhrif þess að eldislax hrygni í ám landsins og hvort erfðaefni hans blandist erfðaefni villtra laxa.
- 3) Samræmi við skipulagsáætlun varðandi mannvirki á landi sem tengist framkvæmdinni.

Umsagnir bárust frá Ferðamálasamtökum Vestfjarða með bréfi dags. 31. júlí 2013, Landssambandi veiðifélaga með bréfi dags. 10. ágúst 2013 og tölvupósti 22. ágúst 2013,

Sigurbjörgu ehf. með bréfi dags. 2. september 2013 og sameiginleg umsögn barst frá Sókn Lögmannsstofu f.h. Birnis ehf., ÍS 47 ehf. og Kampa ehf. með bréfi dags. 15. ágúst 2013. Með umsögn Landssambands veiðifélaga fylgdi greinargerð Veiðimálastofnunar. Þá bárust tvær greinargerðir frá North Atlantic Salmon Fund (NASF) með bréfum dags. 22. og 26. ágúst 2013 og í kjölfar fundar fulltrúa samtakanna og Skipulagsstofnunar þann 4. september 2013 barst þriðja greinargerðin þann 11. september og henni fylgdu frekari upplýsingar. Þá barst Skipulagsstofnun athugasemd lögmannsstofunnar PACTA dags. 13. september 2013 f.h. stjórnar Varplands ehf., sem á jarðirnar Kirkjuból, Neðri-Bakka, Brekku og helmingshlut í Tungu í Strandabyggð.

Umsagnirnar, greinargerðir og athugasemd voru sendar HG og gefinn kostur á að svara þeim.

Svör við umsögnum, greinargerðir og athugasemd og frekari upplýsingar bárust frá HG með tölvupóstum þann 14. september 2013.

Í ljósi efnisatriða í umsögnum kæranda var, þann 17. september 2013, óskað umsagna Matvælastofnunar og Umhverfisstofnunar um hvort ný gögn breyti niðurstöðu fyrri umsagna stofnananna um matsskyldu framkvæmdarinnar. Gögnin voru greinargerð Veiðimálastofnunar, sem fylgdi umsögn Landssambands veiðifélaga, þrjár greinargerðir NASF dags. 22. og 26. ágúst og 11. september síðastliðinn og athugasemd PACTA lögmannna, dags. 13. september 2013.

Umsögn Umhverfisstofnunar barst með tölvupósti þann 26. september 2013 og umsögn Matvælastofnunar með tölvupósti þann 25. september 2013.

2 FRAMLÖGÐ GÖGN FRAMKVÆMDARADILA

2.1 GÖGN Í TILKYNNINGU Í DESEMBER 2011

Fyrirhuguð framkvæmd. Fram kemur að Hraðfrystihúsið Gunnvör hf. (HG) stefni að því að vera með blandað eldi á þorski (áframeldi og aleldi), laxi og regnbogasilungi. Til standi að sækja um leyfi til að framleiða 7.000 tonn af hverri tegund, en hverju sinni verði framleiðsla þó aldrei meiri en 7.000 tonn á ári í heildina. Að öllu jöfnu verði tvær tegundir í eldi á hverju svæði (kynslóðaskipt eldi sem dreifist á þrjú árgangasvæði) og það ráðist af markaðsaðstæðum hvaða tegundir verði í eldi hverju sinni. Eldi HG í Ísafjarðardjúpi verði í Álftafirði, Seyðisfirði og Skötufirði (árgangasvæði 1), Mjóafirði og Ísafirði (árgangasvæði 2) og við Bæjarhlíð (árgangasvæði 3). Fjarlægð milli árgangasvæða verði að lágmarki 7 km. Eldi á hverju svæði muni taka um tvö ár en að slátrun lokinni verði viðkomandi svæði hvílt í tæpt ár áður en ný eldslotta hefjist á svæðinu.

Fram kemur að fyrst í stað verði áhersla lögð á að nota sjókvíar sem verði 90 metrar í þvermál, en notaðar verði kvíar með 120 metra þvermál þegar umfang eldisins aukist. Við fóðrun eldisfisks verði notaðir prammar og fóðri blásið frá þeim um rör í eldiskvíar, en þorskur til áframeldis verði fóðraður með frosnum fiski (pönnur). Stefnt sé að því að setja upp fóðurstöðvar á landi í Álftafirði og Skötufirði og þaðan verði fóðri dælt um rör í sjókvíar í fjörðunum. Brunnbátur verði notaður til þess að flytja eldisfisk í kvíar (seiði og þorskur til áframeldis). Miðað við 7.000 tonna framleiðslu á ári verði notuð 8.400 tonn af þurrfóðri á hverju ári og lífrænn úrgangur frá eldinu verði 1.400 tonn af saur og fóðurleifum, 315 tonn af köfnunarefni (N) og 70 tonn af fosfór (P). Eldisfiskur verði fluttur í brunnbát til slátrunar í Súðavík. Fram kemur að á ári hverju þurfi að fjarlægja úr eldinu um 100 tonn af dauðum fiski, sem geti orðið meira t.d. ef fiskur drepist vegna sjúkdóma. Sjálfdauður fiskur verði frystur og

notaður í loðdýrafóður. Áður en lax- og þorskseiði verði sett í kvíar verði þau bólusett fyrir sjúkdómum. Í tilkynningu framkvæmdaraðila er barst Skipulagsstofnun 29. desember 2011 kom fram að áformað sé að reisa fóðurstöðvar á landi: Utan við Langeyri í Álftafirði og í landi Skarðs í Skötufirði. Háfell ehf., dótturfélag HG, hafi leyfi Fiskistofu til framleiðslu á 500.000 þorskseiðum (50 tonn) á Nauteyri við Ísafjörð og sótt verði um leyfi til þess að stækka hana þegar þörf verði á.

Skipulagsstofnun vekur athygli á að í málsmeðferð vegna vinnu við endurákvörðun í málinu hefur komið fram í gögnum HG, er bárust 13. október 2013, að fyrirtækið hyggur ekki á að reisa fóðurstöðvar á landi.

Áframeldi á þorski. Fram kemur að til ársins 2016 verði árlega veidd um 150 tonn af þorski og hann alinn áfram í sjókvíum í 6-12 mánuði, þar til honum verði slátrað. Til þess þurfi árlega í fóður 400-600 tonn af uppsjávarfiski. Áframeldi á þorski hafi þann tilgang að prófa ný eldissvæði í Ísafjarðardjúpi: Í Skötufirði árin 2012-2013 (árgangasvæði 1), 2013-2014 í Ísafirði/Mjóafirði (árgangasvæði 2), við Bæjarhlíð árin 2014-2015 (árgangasvæði 3) og 2015-2016 í Álftafirði (árgangasvæði 1). Gert sé ráð fyrir að áframeldi á þorski ljúki með slátrun í lok árs 2016.

Aleldi á þorski. Fram kemur að fram til ársins 2015 verði ár hvert sett um 100.000 þorskseiði í sjókvíar í Seyðisfirði (árgangasvæði 1) og þau alin í 20-30 mánuði eða þar til þorskurinn hafi náð sláturþyngd (2-4 kg). Á hverjum tíma verði tveir til þrír árgangar í eldi en alltaf einn árgangur á hverju hinna þriggja eldissvæða í firðinum. Þannig verði seiði alin innst í Seyðisfirði (eldissvæði C) frá vori eða sumri, en þau flutt um áramót í kvíar miðsvæðis í firðinum (eldissvæði B) eða yst í firðinum (eldissvæði F), þar sem fiskurinn verði alinn upp í markaðsstærð. Búið verði að slátra öllum þorski í Seyðisfirði í lok árs 2016. Árið 2015 hefjist árgangaskipt þorskeldi þar sem einn árgangur verði á hverju árgangssvæði, sem byggja á 100.000 seiðum árin 2015-2016 en þaðan í frá verði eldið aukið og muni byggja á 600.000 seiðum árið 2021.

Eldi laxfiska. Fram kemur að auk þorskeldis (aleldi) sé gert ráð fyrir eldi á laxi og/eða regnbogasilungi, allt eftir markaðsaðstæðum hverju sinni. Eldið muni taka 15-25 mánuði eða þar til laxinn hafi náð markaðsstærð (4-5 kg). Þorskur og lax verði alinn í sama firði en í aðskildum kvíabyrpingum. Sumarið 2013 hefjist eldi á 150.000 laxaseiðum í Álftafirði, 300.000 laxaseiði sett í Skötufjörð árið 2014 (árgangasvæði 1), 600.000 seiði í Ísafjörð/Mjóafjörð árið 2015 (árgangasvæði 2) og 1.100.000 laxaseiði við Bæjarhlíð árið 2016 (árgangasvæði 3). Árið 2018 verði fjöldi laxaseiða kominn í 1.300.000 og eftir það fækki þeim í takt við aukið aleldi á þorski. Til eldisins verði notaður lax af norskum uppruna, sem fluttur verði til svæðisins, en HG stefni að því að framleiða síðar laxaseiði til eldisins í eigin seiða- og strandeldisstöðvum í Ísafjarðardjúpi. Ef regnbogasilungur verði framleiddur verði til þess notaður kynbættur stofn, sem uppruninn sé frá Danmörku. Vöxtur regnbogasilungs verði með svipuðum hætti og hjá laxi.

Burðargeta fyrirhugaðra eldissvæða. Fram kemur að Ísafjarðardjúpi sé einn af stærstu fjörðum Íslands og í álum sem gangi inn Djúpið sé dýpi víðast 110-130 m. Í Álftafirði séu tveir þröskuldar á botni fjarðarins, annar við Langeyri (dýpi 35-40 m) og hinn rétt utan við Súðavík (dýpi 30 m). Í Seyðisfirði sé þröskuldur utan við Eyri (dýpi 40-45 m) og minni þröskuldar (meira dýpi) fremst í firðinum. Fram kemur að engir þröskuldar séu á hafsbotni þar sem fyrirhuguð eldissvæði verði í Skötufirði (dýpi 90-110 m), í mynni Mjóafjarðar (dýpi 60-80 m) og Ísafjarðar (dýpi 60-100 m) og undan Bæjarhlíð (rúmlega 70 m dýpi).

Árgangsvæði 1. Álftafjörður. Fram kemur að innan við þröskuld á botni Álftafjarðar, við Langeyri, sé hafstraumur lítill (meðalstraumhraði 2,4 cm/s, mælingar gerðar 13. til 28. október 2002) og svæðið henti ekki til fiskeldis (svæði E, samkvæmt greinargerð HG), en utarlega í firðinum sé meðalstraumhraði hins vegar 3,3 cm/s og aðstæður því hentugar fyrir slíka starfsemi (svæði D). Fram kemur að líkanaútreikningar (FjordEnv), sem byggðu á þessum niðurstöðum, hafi gefið til kynna að tvö eldissvæði innan við þröskuld í Álftafirði (svæði A og E) geti hvort um sig borið 800 tonna framleiðslu á ári og það þriðja, utan við þröskuld yst í firðinum (svæði D), 1.600 tonn á ári, miðað við tveggja ára framleiðslutíma og hvíld eldissvæða í eitt ár milli eldislota. Forsendurnar hafi gert ráð fyrir frárennsli frá byggð og rækjuvinnslu í Súðavíkurbæ auk úrgangs frá fiskeldi sem leiddi til 63% súrefnismettunar sjávar við botn innan við þröskuld (800 tonna framleiðsla) eða 50% súrefnismettunar (1.600 tonna framleiðsla), en miðað sé við að súrefnismettun undir 60% sé ekki hentugt til sjókvíaldis. 1.600 tonna framleiðsla á ysta eldissvæðinu (svæði D) myndi ekki hafa neikvæð áhrif á súrefnismettun við hafsbotn. Fram kemur að frá því að matið var gert hafi rækjuvinnslu verið hætt í Súðavík. Þá kemur fram að samkvæmt LENKA viðtakamati beri Álftafjörður 720 tonna framleiðslu á ári, sem sé 1/3 af því sem áður nefndir líkanareikningar gáfu til kynna.

Seyðisfjörður. Fram kemur að innan við þröskuld í Seyðisfirði sé meðalstraumhraði aðeins 1,9 cm/s (mælingar gerðar 30. október til 14. nóvember 2002), sem henti ekki til fiskeldis (svæði C á mynd 2.1), en hentugar aðstæður séu til fiskeldis utan við hann (3,2 cm/s, svæði B á mynd 2.1). Samkvæmt áður nefndum líkanaútreikningi frá árinu 2002 geti svæði innan við þröskuld í Seyðisfirði (svæði C) borið 800 tonna framleiðslu á ári, þar sé súrefnisinnihald sjávar við botn lágt og botnset beri merki lífrænnar mengunar. Svæði yst í firðinum og utan við þröskuld geti borið 1.200 tonna framleiðslu (svæði F) þar sé tiltölulega góður straumur og súrefnismettun fullnægjandi frá yfirborði til botns. Þá kemur fram að samkvæmt LENKA viðtakamati beri Seyðisfjörður 495 tonna framleiðslu á ári, sem sé 2-3 sinnum lægra en áður nefndir líkanareikningar gáfu til kynna.

Skötufjörður. Fram kemur að á fyrirhuguðu eldissvæði utan við Skarðshlíð í Skötufirði reyndist meðalstraumur á 60 m dýpi (botndýpi 80 m), um 7 cm/s, vera út fjörðinn (mælingar gerðar 1. júlí til 10. ágúst 2011) og á flestum dýpum hafi meðalstraumhraði (óháð stefnu straumsins) verið um 5 cm/s). Mælingarnar séu taldar gefa rétta mynd af skilyrðum á fyrirhuguðu eldissvæði við Skarð, innar í Skötufirði, og sennilega einnig fyrir eldissvæði yst í firðinum, við Ögurnes. Samkvæmt mælingum á hita, seltu og súrefni (gerðar 1. júlí 2011) var lagskipting sjávar greinileg (yfirborðslag heitara og ferskara en dýpra) og súrefnismettun um 90% neðan við 40 m dýpi. Þá kemur fram að samkvæmt LENKA viðtakamati beri Skötufjörður 2.250 tonna framleiðslu á ári.

Árgangsvæði 2. Mjóifjörður. Fram kemur að á fyrirhuguðu eldissvæði utan við Látur í Mjóafirði hafi meðalstraumhraði verið 2,4 cm/s út fjörðinn til norðurs (botndýpi 55 m), en hraði straumsins hafi farið í allt að 25 cm/s (mælingar gerðar 10. ágúst til 14. september 2011). Efstu lög sjávar hafi verið yfirmettuð af súrefni og neðan við 50 m dýpi hafi súrefnismettun verið lægst 80%. Líklegt sé að mælingarnar gefi rétta mynd af straumum á fyrirhuguðu eldissvæði við Vatnsfjarðarnes, yst í Mjóafirði (mynd 2.3 í greinargerð HG). Þá kemur fram að samkvæmt LENKA viðtakamati beri Mjóifjörður 750 tonna framleiðslu á ári.

Ísafjörður. Fram kemur að á fyrirhuguðu eldissvæði við Hamar í Ísafirði hafi meðalstraumur verið inn fjörðinn (mælingar gerðar 10. ágúst til 14. september 2011) og á flestum dýpum hafi meðalstraumhraði (óháð stefnu straumsins) verið um og yfir 5 cm/s (um 10 cm/s á 60 m

dýpi). Meðan á mælingum stóð hafi lagskipting sjávar verið sterk og súrefnismettun hans 80-90% neðan við 50 m dýpi. Líklegt sé að á fyrirhuguðu eldissvæði við Blævardal, innar í Ísafirði, séu straumar áþekkir og við Hamar, en óvíst sé hvort þær geti gilt fyrir eldissvæði í Biskupsvík. Fram kemur að á næstunni verði straummælingar gerðar í Biskupsvík. Þá kemur fram að samkvæmt LENKA viðtakamati beri Ísafjörður 4.500 tonna framleiðslu á ári.

Árgangasvæði 3. Bæjarhlíð. Fram kemur að mælingar á fyrirhuguðu eldissvæði undir Bæjarhlíð, austan Æðeyjar (mælingar gerðar 1. júlí til 10. ágúst 2011), hafi leitt í ljós að meðalstraumur sé þar út fjörðinn frá botni og upp að 20 m dýpi, en í efstu lögum sjávarins sé stefna straumsins inn fjörðinn. Meðalstraumhraði (óháð stefnu straumsins) hafi verið um og yfir 5 cm/s allt niður á 80 m dýpi (botndýpi 90 m). Án efa gefi þessar mælingar góða mynd af öðrum fyrirhuguðum eldissvæðum austan Æðeyjar, Kaldalóni og Æðey. Meðan á mælingum stóð hafi lagskipting sjávar verið sterk og súrefnismettun verið 80-90% neðan við 50 m dýpi. Þá kemur fram að samkvæmt LENKA viðtakamati beri Bæjarhlíð 4.275 tonna framleiðslu á ári.

Áhrif á villta fiskistofna. Fram kemur að fyrirhugað eldi verði á svæði sem ekki sé bannað að hafa sjókvíar, samanber auglýsingu nr. 460/2004 um friðunarsvæði, þar sem eldi laxfiska (fam. *Salmonidae*) í sjókvíum er óheimil. Þá uppfylli staðsetning fyrirhugaðra eldissvæða skilyrði sem sett séu við leyfisveitingar fyrir hafbeitar- og sjókvíastöðvar, samkvæmt reglugerð nr.105/2000 um flutning og sleppingar laxfiska og varnir gegn fisksjúkdómum og blöndun laxastofna. Reglugerð geri ráð fyrir að eldisstöð eigi að vera í a.m.k. 5 km fjarlægð frá laxveiðiám með yfir 100 laxa meðalveiði s.l. 10 ár. Undir það falla Laugardalsá sem sé í rúmlega 5 km frá eldissvæðum í utanverðum Mjóafirði, um 6 km frá syðsta eldissvæðinu undir Bæjarhlíð (Kaldalón) og í um 10 km fjarlægð frá fyrirhuguðu eldissvæði yst í Skötufirði. Einnig Langadalsá og Hvannadalsá, sem saman renni í Ísafjörð, í rúmlega 5 km fjarlægð frá innsta eldissvæðinu í firðinum (Blævardalur). Fram kemur að silungur veiðist víða í ám við innanvert Ísafjarðardjúp. Þá kemur fram að í Djúpinu séu uppeldissvæði margra fisktegunda, en rannsóknir bendi til þess að ungvíðið leiti út úr Djúpinu í byrjun vetrar og sé að mestu horfið úr innri hluta Ísafjarðardjúps upp úr áramótum.

Fram kemur að rannsóknir á slysasleppingum seiða á fyrsta ári í eldi gefi til kynna að þau syndi út úr fjörðum og út á opið haf eða haldi sig mest í fjörðum, allt eftir því hvenær árs þau sleppi úr eldi. Fiskur sem hafi verið tvö til þrjú ár í eldi dreifi sér á mismunandi dýpi og fari hratt yfir eftir að hann sleppi úr eldi. Ísafjardjúp sé stórt og ef eldislax sleppi séu góðir möguleikar á því að hægt verði að veiða stóran hluta hans í net eða gildrur áður en hann sæki upp í ár eða leiti til hafs. Í Laugardalsá sé laxastigi niður við ós árinna og þar verði auðvelt að koma fyrir gildru. Ef til komi verði þar hægt að flokka eldisfisk frá villtum fiski áður en þeir leiti á hrygningarstöðvar í ánni.

Í gögnum HG er vísað til dæma um slysasleppingar t.d. hafi fjöldi laxa sem sluppu úr sjókvíum í sunnanverðum Faxaflóa (1986-1992) leitað upp í ár við Faxaflóa, en þó lítið í ár í Borgafirði eða við Suðurland. Af tæplega 3.000 löxum sem sloppið hafi úr sjókví í höfninni á Neskaupsstað hafi þrír þeirra (örmerktir) veiðst í ám á Austurlandi og hreistursýni gáfu vísbendingar um að sex til viðbótar kæmu úr sjókví (óvíst hvaðan). Enginn örmerktur eldislax hafi veiðst í ánum árið eftir.

Lax. Fram kemur að hæstu endurheimtur á kvíalaxi í laxveiðiám virðist vera á fiski sem kominn sé að hrygningu. Tiltölulega auðvelt sé að veiða slíkan fisk og með því að veiða af krafti í kjölfar sleppingar megi fækka verulega þeim fiskum sem möguleika hafi á að ganga

upp í nærliggjandi laxveiðiár. Fram kemur að skiptar skoðanir séu um hvaða áhrif eldislaxar hafi á villta laxastofna og hvort og þá í hve miklu mæli erfðablöndun milli þeirra geti átt sér stað, þó skrifaðar hafi verið um efnið fjöldi fræðigreina og skýrslur. Enn hafi ekki tekist að þróa aðferðir til að framleiða ófrjóa laxa sem nota megi til fiskeldis.

Fram kemur að laxaseiði séu bólusett fyrir helstu fisksjúkdómum og enn sem komið er hafi lítið borið á laxalús og fiskilús. Með auknu eldi í sjókvíum og hækkandi sjávarhita við Ísland kunni sníkjudýr í villtum fiskistofnum þó að verða tíðari á komandi árum en nú sé.

Regnbogasilungur. Fram kemur að stór regnbogasilungur sem sleppi úr sjókvíum haldi sig að mestu í nágrenni við kvíar og hann dreifi sér í minna mæli en lax geri. Því sé auðvelt að veiða fiskinn, ef hann sleppi. Smár regnbogasilungur sýni svipað atferli og laxaseiði. Ekki sé til þess vitað að regnbogasilungur hafi hrygnt og fjölgað sér á Íslandi.

Þorskur. Fram kemur að eldisþorskur sem hrygnir í kvíum kleki lífvænlegum lirfum, samkvæmt norskum rannsóknum. Þorskur sem sleppi úr eldiskví haldi sig vanalega í nágrenni við eldisstað og því ætti að vera mögulegt að veiða hann ef til þess komi að þorskur sleppi úr eldi. Samkvæmt norskum rannsóknum leiti eldisþorskur á hefðbundin hrygningarsvæði en mismunandi hrygningartími og hrygningaratferli geti hamlað því að erfðablöndun verði. Auk þess sé erfðafræðilegur munur milli eldisþorsks og villts þorsk lítill í samanburði við erfðafræðilegan mun villts lax og eldislax.

Áhrif á lífríki sjávar. Fram kemur að frá því að grunnrannsóknir voru gerðar í Álftafirði og Seyðisfirði árið 2002 hafi orðið miklar breytingar á botndýralífi undir rannsóknarkvíum HG í fjörðunum, þrátt fyrir að fóðrun eldisfisks hafi verið lítil frá því að eldi hófst þar árið 2001. Greinileg merki séu um að botndýralíf undir eldiskvíum í Álftafirði og Seyðisfirði sé undir álagi. Botndýr, sem vitað er að fjölgi sér á svæðum þar sem lífrænar leifar safnist fyrir, séu nú ríkjandi og fjölbreytileiki lífríkisins minni en áður var. Því sé þörf á því að hvíla botninn undir eldiskvíunum. Fram kemur að búið sé að draga úr eldi í Álftafirði og fjörðurinn verði hvíldur á næsta ári. Álftafjörður og Seyðisfjörður verði síðan hvíldir reglulega ef fyrirhugað sjókvíaeldi HG veita á Ísafjarðardjúpi verði að veruleika. Fram kemur að botndýralíf hafi verið rannsakað þar sem fyrirhuguð eldissvæði verði í Skötufirði, Mjóafirði, Ísafirði og undir Bæjarhlíð. Botndýralíf á þessum svæðum sé afar líkt og áþekkt því sem greint hafi verið frá í öðrum rannsóknum á þessu landssvæði. Ekki hafi fundist sjaldgæfar tegundir botndýra.

Áhrif á landnotkun og sjávarnytjar. *Fiskeldi og kræklingarækt.* Fram kemur að HG hafi leyfi Umhverfisstofnunar til að framleiða allt að 2.000 tonn af þorski á ári í Álftafirði og Seyðisfirði og rekstrarleyfi Fiskistofu. Félagið hafi starfsleyfi Heilbrigðiseftirlits Vestfjarða til framleiðslu á allt að 200 tonnum af fiski í Skötufirði, Ísafirði, Mjóafirði og við Bæjarhlíð. Samsvarandi starfsleyfi hafi heilbrigðiseftirlitið veitt öðrum fyrirtækjum í Skötufirði (Arctic Fish ehf., Arctic Oddi ehf. og Dýrfiski ehf.), Ísafirði (Arctic Fish ehf., Arctic Oddi ehf. og Dýrfiski ehf.) og Skutulsfirði (Glaði ehf.). Hins vegar hafi Fiskistofa ekki veitt nein rekstrarleyfi á þessum svæðum. Fram kemur að heilbrigðiseftirlitið hafi einnig veitt Vesturskel ehf. leyfi til ræktunar á kræklingi austan megin í Álftafirði, á móts við og innan við Langeyri og utan við Æðey og Vigur.

Landbúnaður og ferðaþjónusta. Fram kemur að föst búseta hafi að miklu leyti lagst af í þeim fjörðum þar sem fiskeldið verði. Í innanverðu Ísafjarðardjúpi sé farið með ferðamenn í útsýnisferðir og kajakverðir. Á sumrin sé ferðaþjónusta starfrækt við Ögur og reglulegar ferðir séu með ferðamenn frá Ísafirði út í Vigur. Fram kemur að fyrirhugaðar sjókvíar verði þannig staðsettar að þær muni ekki trufla siglingar til og frá Vigur. Þá séu bátar gerðir út til

sjóstangaveiði frá Súðavík, en þeir sæki fyrst og fremst út Djúpið en í litlum mæli þangað sem fyrirhugað sjókvíaeldi HG verði. Fyrirhugað eldi muni hafa engin áhrif á siglingar í tengslum við ferðaþjónustu og kvíar verði vel merktar.

Veiðar og hafrannsóknir. Fram kemur að rækjuveiðar hafi lengi verið stundaðar í Ísafjarðardjúpi. Vinsælt veiðisvæði hafi verið þar sem fyrirhugað fiskeldi Hraðfrystihúss Gunnvarar verði í Skötufirði og einnig hafi rækja verið veidd þar sem eldið verði í Mjóafirði, Ísafirði og undir Bæjarhlíð. Fram kemur að eldissvæðin Skarð og Skarðshlíð í Skötufirði, Vatnsfjarðarnes í Mjóafirði, Biskupsvík og Hamar í Ísafirði og öll eldissvæði undir Bæjarhlíð verði þar sem Hafrannsóknastofnunin hafi haft fastar togstöðvar í rannsóknnum sínum á ástandi rækju í Ísafjarðardjúpi. Þá kemur fram að síðustu ár hafi fiskveiðar verið stundaðar í takmörkuðum mæli í Skötufirði, Mjóafirði, Ísafirði og einnig undan Bæjarhlíð. Á þessum svæðum hafi einkum verið veiddur þorskur til áframeldis á bátum á vegum HG. Fram kemur að fyrirhugað eldi muni ekki koma í veg fyrir að rækja verði veidd í námunda við eldissvæði og ekki heldur fiskveiðar. Um helmingur veiðiheimilda í rækju í Ísafjarðardjúpi sé á hendi HG og helst sé þorskur veiddur á svæðinu til áframeldis, sem HG stundi.

Æðarvarp. Fram kemur að æðarvarp sé í Borgarey, sem verði í tæplega 2 km fjarlægð frá fyrirhuguðum kvíaþyrpingum í Ísafirði. Þá verði æðarvarp í Æðey í rúmlega 2 km fjarlægð frá fyrirhuguðum kvíaþyrpingum við Bæjarhlíð. Hverfandi líkur séu á að fyrirhugað eldi muni hafa áhrif á fuglalífið.

Áhrif á fornleifar og náttúruminjar. Fram kemur að engar fornleifar séu á fyrirhuguðu athafnasvæði fiskeldis HG í Ísafjarðardjúpi. Framkvæmdin muni ekki hafi áhrif á svæði á náttúruminjasrá né svæði sem hafi verndargildi.

Samræmi við skipulagsáætlanir. Fram kemur að HG muni nota húsnæði félagsins í Súðavík til slátrunar á fiski og geymslu. Gert sé ráð fyrir að byggðar verði fóðrunarstöðvar á landi utan við Langeyri í Álftafirði og í landi Skarðs í Skötufirði, Súðavíkurbreppi. Þá sé stefnt að því að stækka seiðaeldisstöð á Nauteyri við Ísafjörð, Strandabyggð.

Fram kemur að tilgangur fyrirhugaðra framkvæmda sé að stækka eldissvæði Hraðfrystihúss Gunnvarar hf. í Ísafjarðardjúpi frá því sem nú sé og auka framleiðslugetu félagsins í samtals 7.000 tonn af þorski, laxi og regnbogasilungi.

Það er mat Hraðfrystihúss Gunnvarar hf. að framleiðsla á 7.000 tonnum af eldisfiski muni ekki hafa umtalsverð áhrif á umhverfi Ísafjarðardjúps og áhrifin verði afturkræf ef starfseminni verði hætt.

3 ÁLIT UMSAGNARAÐILA OG VIÐBRÖGÐ RAMKVÆMDARAÐILA

3.1 ÁLIT UMSAGNARAÐLIA VEGNA FYRRI ÁKVÖRÐUNAR OG VIÐBRÖGÐ FRMKVÆMDARAÐILA

3.1.1 Almennt.

Ísafjarðarbær, Fornleifavernd ríkisins (nú Minjastofnun Íslands), Hafrannsóknastofnunin, Matvælastofnun, Siglingastofnun Íslands og Umhverfisstofnun telja að sjókvíaeldi HG í Ísafjarðardjúpi skuli ekki háð mati á umhverfisáhrifum. Súðavíkurbreppur, Strandabyggð og Fiskistofa telja hins vegar að fyrirhugað eldi skuli háð mati á umhverfisáhrifum.

Siglingastofnun Íslands telur að gera eigi rannsóknir á öldufari fyrir Ísafjarðardjúp áður en farið verði í það að setja upp fleiri sjókvíar á svæðinu. Í svari HG kemur fram að félagið hafi

þegar haft samband við Siglingastofnun og hún beðin um að vinna öldufarsspá fyrir fyrirhuguð eldissvæði.

3.1.2 Menningarminjar

Fornleifavernd ríkisins benti á að festingar á botni fyrir kvíar kunni að raska fornleifum og fornleifar kunni að hyljast vegna úrgangs sem falli til botns undir kvíum. Bent er á að fornleifar hafi fundist á botni í nágrenni við fiskeldissvæði í Álftafirði (svæði E á mynd 2.1 í greinargerð HG) og telur stofnunin æskilegt að botn á fyrirhuguðum eldissvæðum verði mældur með sónar og niðurstöður kynntar Fornleifavernd ríkisins. Verði fóðurstöðvar reistar í Álftafirði og Skötufirði þurfi að kynna framkvæmdirnar fyrir Fornleifavernd ríkisins til að meta hugsanleg áhrif þeirra á fornleifar meta þörf á ráðstöfunum.

Í svari HG er áréttað að umrætt eldissvæði í Álftafirði hafi verið notað í tengslum við umfangslítil rannsóknaverkefni en ekki til eldis. Verði breytingar þar á sé sjálfsagt að huga að mögulegum minjum undir væntanlegum kvíum. Áður en kvíafestingum verði komið fyrir þurfi að skoða botngerð á fyrirhuguðum eldissvæðum og hægt verði að hafa neðansjávarminjar í huga og hafa samstarf við Fornleifavernd ríkisins.

Í frekari umsögn Fornleifaverndar ríkisins kom fram að stofnunin fallist á tillögu HG varðandi eldissvæði í Álftafirði. Stofnunin telur mikilvægt að samfara rannsóknum á botngerð undir eldiskvíum á öðrum svæðum verði kannað hvort þar séu minjar að finna og það verði gert í samráði við Fornleifavernd ríkisins.

3.1.3 Burðarþol eldissvæða og áhrif eldis á lífríki sjávar.

Hafrannsóknastofnunin telur niðurstöður straummælinga benda til þess að straumar á fyrirhuguðum eldissvæðum séu nægir til að eldið geti viðgengist og LENKA viðtakamat bendi til þess að Ísafjarðardjúp muni þola svo stórt eldi sem stefnt sé að. Þá bendir stofnunin á að engar sjaldgæfar tegundir botndýra hafi fundist á eldissvæðunum. Hafrannsóknastofnunin telur að breytingar sem kunni að verða séu líklega afturkræfar verði eldinu hætt. Í því tilliti sé afar mikilvægt að eldissvæði verði hvíld í eitt ár milli eldislota.

Umhverfisstofnun telur að ítarlegri upplýsingar þurfi um hæð þröskulda og dýpi niður á þá svo hægt sé að meta hvort þeir hamli vatnsskiptum á viðkomandi eldissvæðum og hætta sé á að næringarefni safnist fyrir. Samkvæmt aðferðum um staðarval fiskeldis (BAT) eigi ekki að velja eldisstöðvum stað í þröskuldsfjörðum sem hindri vatnsskipti og miðað sé við að meðalstraumur á eldisstað sé a.m.k. 5 cm/sek. Flest fyrirhuguð eldissvæði séu undir þessum viðmiðum um straumhraða og mörg þeirra virðast falla undir skilgreiningu um þröskuldsfjörð. Umhverfisstofnun telur að skýra þurfi forsendur burðarþols fyrirhugaðra eldissvæða og gera eigi heildstæða úttekt á nýtingu Ísafjarðardjúps og álagi sem af því hljóttist og tryggt verði að álagið fari ekki yfir þolmörk einstakra svæða innan Djúpsins.

Í svari HG er bent á að í norskum frumtexta um aðferðir við val á eldistöðvum (BAT), sem íslenskra útgáfan byggir á, sé mælt með að straumhraði á eldisstöð sé 5 cm/sek, en það sé ekki sett sem viðmið eins og íslensku þýðingunni. Þar segi einnig að þröskuldsfirðir séu ekki best fallnir til eldis, en þó ekki kveðið á um að ekki skuli velja þröskuldsfirði til eldis. Í þröskuldsfjörðum sé viðfangsefnið að halda umfangi eldis innan áætlaðs burðarþols svæðisins. Þröskuldar séu á hafsbotni í Álftafirði og Seyðisfirði en ekkert benti til þess að þröskuldar séu á öðrum fyrirhuguðum eldissvæðum. Samkvæmt leiðbeiningum Skipulagsstofnunar hafi HG notað LENKA viðtakamat og talið sé að umhverfisaðstæður hér á landi séu líkar því sem gerist í hafinu við Norður-Noreg frekar en Vestur-Noreg. Sama aðferð

hafi verið notuð í öðrum málum sem vörðuðu sjókvíaeldi við Vestfirði og til umfjöllunar voru hjá Skipulagsstofnun og hafi Umhverfisstofnun þá ekki gert athugasemdir varðandi þessa forsendu. Um tuttugu ár séu liðin frá því að LENKA var sett fram og ekki víst að viðmið sem þar séu sett fram standist skoðun miðað við núverandi þekkingu. Bent er á að nýrri og betri aðferðir hafi verið þróaðar sem felist í líkanagerð. Fram kemur að þegar HG sótti um leyfi til að framleiða 2.000 tonn af þorski á ári í Álftafirði og Seyðisfirði hafi sömu gögn verið lögð fram og tilkynning til Skipulagsstofnunar nú byggja á (rannsóknir og áætlun burðarþols frá 2002). Deila megi um hvort rétt sé að flokka Seyðisfjörð sem B svæði í LENKA viðtakamati (svæði með góð vatnsskipti), en HG hyggist helst nota eldissvæði utarlega í firðinum og þar fyrir utan sé viðtakinn opið svæði, allt Ísafjarðardjúp. Ef fjörðurinn væri settur í flokk C (litlir þröskuldsfirðir) yrði niðurstaða um burðarþol ósamræmi við niðurstöður matsins frá 2002, þar sem svæði yst í firðinum hafi verið metið hafa miðlungs til góða burðargetu miðað við svipaðar aðstæður í Noregi. HG áréttar að mat á burðargetu Skötufjarðar hafi einungis miðast við fjörðinn sjálfan, en ekki hafi verið reiknað með Hestfirði í því mati. Í tilfalli Mjóafjarðar, Ísafjarðar (árgangasvæði 2) og Bæjarhlíðar (árgangasvæði 3) sé erfitt að staðsetja hvar mörk liggja milli árgangasvæða. Sé gengið út frá verstu stöðu þar sem árgangasvæði 1 (Álftafjörður, Seyðisfjörður og Skötufjörður) sé í hvíld og full framleiðsla (7.000 tonn) dreifist á árgangasvæði 2 og 3, verði hún vel innan áætlaðs burðarþols (alls rúm 9.600 tonn). Reikna megi með að leyfi Umhverfisstofnunar fyrir allt að 2.000 tonna eldi í Álftafirði og Seyðisfirði sé viðmið sem ganga megi út frá, en verði miðað við LENKA og athugasemdir Umhverfisstofnunar megi draga þá ályktun að leyfi verði minnkað þegar núverandi leyfi renni út. Fallast megi á minni hámarks framleiðslu í fjörðunum, enda geri HG ráð fyrir að svo verði. Umhverfisstofnun telji að meta eigi burðarþol Ísafjarðardjúps í heild sinni og einstakra eldissvæða, en HG bendir á að landbúnaður sé hverfandi við innanvert Ísafjarðardjúp og á núverandi og fyrirhuguðum eldissvæðum HG sé eingöngu stunduð kræklingarækt, sem hugsanlega dragi úr neikvæðum umhverfisáhrifum fiskeldis, en ekkert fiskeldi sé starfrækt þar, þó allmörg starfsleyfi hafi verið veitt fyrir allt að 200 tonna framleiðslu á flestum þeim svæðum sem HG muni hafa starfsemi sína (samtals um 800 tonn). Við þetta bætist frárennsli frá um 190 manna byggð, iðnaðarstarfsemi og fiskvinnslu í Súðavík. Samkvæmt þessu gæti heildarframleiðsla orðið um 7.800 tonn en LENKA viðtakamat geri ráð fyrir að burðarþol árgangasvæða HG verði um 13.000 tonn í heild sinni. Fram kemur að ef vöktun leiði í ljós að fyrirhugað eldi skapi of mikið álag á botn undir kvíum eða kvíabyrpingum verði þeim hliðrað til innan svæðis. Reynist það ekki fullnægjandi sé HG tilbúið að láta gera nýtt burðarþolsmat, sem byggja á líkanaútreikningum, eða ef Umhverfisstofnun fari fram á það nú. Bent er á að HG ætli að byggja eldið hægt upp og öruggt mat á uppsöfnun lífræns úrgangs undir eldiskvíum fáist ekki fyrr en eldi hafi verið starfrækt um tíma. HG telur að ekki eigi að leggja á einn eignarréttaraðila að gera heildstæða úttekt á lífríki fjarða sem um ræði, til hagsbóta fyrir aðra og óskylda aðila sem m.a. væru í samkeppni við HG.

Umhverfisstofnun ítrekar að straumhraði á fyrirhuguðum eldissvæðum sé talsvert lægri en 5 cm/sek; hann sé mestur um 3,5 cm/sek og lægstur 0-1 cm/sek. Æskilegt sé að straumar verði mældir í heilt ár á hverju eldissvæði, eins og til standi að gera við Biskupsvík (vík austan við Mjóafjörð). Stofnunin fellst á ábendingu HG um misræmi milli íslensku útgáfunnar á leiðbeiningum um staðarval fyrir fiskeldi (BAT) og frumútgáfu þeirra á norsku. Stofnunin telji engu að síður að aðstæður á fyrirhuguðum eldissvæðum teljist ekki þær heppilegustu og meta eigi burðargetu þeirra með það að leiðarljósi. Ljóst sé að of mikið álag sé frá fiskeldi í Álftafirði og Seyðisfirði, þrátt fyrir að framleiðsla þar hafi verið töluvert minni en starfsleyfi

heimili og endurskoða þurfi mat á burðarþoli fjarðanna og leyfilega framleiðslu. Æskilegt sé að gert verði burðarþolsmat með nýjum viðurkenndum líkönum/aðferðum eins og HG lýsi sig reiðubúið að gera og telur Umhverfisstofnun að slíkt eigi að gera fyrir öll fyrirhuguð eldissvæði.

Í frekari svörum HG er bent á að ekki sé ljóst hvaða gögn eða forsendur liggi til grundvallar tillögu um æskilegan straumhraða á eldisstað í hinni norrænu skýrslu um staðarval fyrir fiskeldi (BAT, TemaNord 2005:528). Ekki sé t.d. ljóst hvort nota eigi straummælingar yfir heilt ár eða mælingar á þeim tíma árs sem straumar séu minnstir. Straummælingar á vegum HG hafi verið gerðar á þeim árstíma sem talið sé að straumar séu minnstir, en ef miða ætti við meðalstraumhraða allt árið fengjust hærrí gildi. Vísað er í viðmið reynds ráðgjafafyrirtækis í Noregi sem noti meðalstraumhraða (straumhraði óháður stefnu hans) en í gögnum HG sé sýndur stefnuvirkur straumur (meðalstraumvektor) sem augljóslega gefi lægri gildi. Þá skipti dýpi undir kvíum máli, en það sé töluvert á nýju svæðum félagsins. Lögð voru fram endurreiknuð straummælingagögn fyrir Skötufjörð (ytri), Ísafjörð (Hamar) og Bæjarhlíð, sem gefa til kynna að á þessum stöðum hafi meðalstraumhraði á 15 metra dýpi verið um 5-7 cm/sek og um 5-10 cm/sek nálægt hafsbotni. Fram kemur að HG telji óljóst hvernig Umhverfisstofnun skilgreini þröskuld á hafsbotni og þröskuldsfirði, en HG sé á öndverðum meiði við stofnunina varðandi þetta atriði og þyki óvarlegt að horft sé samhengislaust á eitt atriði af mörgum sem taka þurfi tillit til við mat á burðargetu svæða til sjókvíaeldis. Engin óvissa sé því um sammögnun eldis og annarrar starfsemi við Ísafjarðardjúp og þá telji HG að Umhverfisstofnun hafi ekki sýnt fram á að burðarþol svæðisins sé takmarkandi og þurfi þess vegna að fara í mat á umhverfisáhrifum.

Í frekari umsögn Umhverfisstofnunar kemur fram að ný framsetning á straummælingagögnum sýni að meðalstraumur á fjórum svæðum sé um eða yfir 5 cm/sek á 15 metra dýpi, sem sé í samræmi við það sem mælt sé með í leiðbeiningum um staðarval fyrir fiskeldi (BAT). Stofnunin viðurkennir að skilgreining hennar á þröskuldsfirði hafi ekki verið skýr og vísar stofnunin í því sambandi í umfjöllun norrænu BAT um þröskuldsfirði. Umhverfisstofnun telur augljóst að í Álftafirði og Seyðisfirði séu þröskuldar en deila megi um hvort kalla eigi þá „terskelfjorder“ eða „terskelbasseng“. Taka eigi þetta með í reikninginn við mat á burðarþoli svæða, nema sýnt sé fram á að þau falli ekki undir þessa skilgreiningu. Full ástæða sé til þess að sett verði fram líkan af því hvernig næringarefni og úrgangur muni safnast upp eða dreifast meðan eldið sé starfrækt og út frá því verði metið hve lengi þurfi að hvíla eldissvæði áður en eldi hefjist þar á ný. Í greinargerð HG sé fjallað um DEPOMOD gagnalíkanið sem Umhverfisstofnun telji mikilvægt að verði notað og niðurstöður þess nýttar við gerð starfsleyfis þannig að hægt verði að meta hversu lengi þurfi að hvíla eldissvæði og undirbúa vöktunaráætlun. Með hliðsjón af spá um dreifingu og uppsöfnun lífrænna efna verði hægt að koma í veg fyrir neikvæð umhverfisáhrif á eldissvæðum sem um ræði.

3.1.4 Áhrif á villta fiskistofna.

Matvælastofnun telur að Ísafjarðardjúp bjóði upp á umfangsmikið rými til sjókvíaeldis og þeir firðir sem um ræði geti með góðu móti borið það fiskeldi sem stefnt sé að. Með hliðsjón af smitsjúkdómum muni samlegðaráhrif kynslóðaskipts eldis HG í fullum rekstri, auk þeirrar starfsemi sem þegar hafi fengið starfsleyfi, ekki fara yfir þau mörk sem vistkerfi Ísafjarðardjúps þoli.

Sveitarstjórnir Súðavíkurrepps og Strandabyggðar telja að fyrirhugað eldi skuli háð mati á umhverfisáhrifum þar sem það verði umfangsmikið og villtur lax sé í ám í nágrenni eldisins.

Sveitarstjórn Súðavíkurhrepps bendir á að borið hafi á smitsjúkdómum og sníkjudýrum í laxi við strendur Noregs, sem talið sé að hafi borist frá eldislaxi í villtan lax. Sveitarstjórn Súðavíkurhrepps leggur til að gerð verði úttekt á hvaða áhrif fyrirhugað fiskeldi kunni að hafa á núverandi hlunnindanýtingu í Ísafjarðardjúpi.

Í svari HG kemur fram að reglugerð (nr. 105/2000) geri kröfu um að sjókvíastöðvar megi ekki vera nær en 5 km frá laxveiðiám með yfir 100 fiska meðalveiði síðastliðin tíu ár. Frá Laugardalsá, milli Mjóafjarðar og Skötufjarðar, verði styst í eldissvæði í Mjóafirði og Ísafirði, rúmlega 5 km, og samskonar fjarlægð verði frá eldissvæðinu í Ísafirði að Hvannadalsá og Langadalsá. Fyrirhuguð eldissvæði verði því innan settra viðmiðunarmarka. Auk þess hafi HG til hliðsjónar kröfur sem gerðar séu til sjókvíaeldis í Noregi, sem séu strangari en íslenskar reglur.

Fiskistofa bendir á að HG virðist ætla sér sjálfðæmi í því hvort framleidd verði 7.000 tonn af einstakri tegund (þorskur, lax eða regnbogasilungur) eða í blönduðu eldi á hluta eða öllum tegundum. Telur stofnunin að ef ætlunin sé að framleiða 7.000 tonn af laxi eigi slík framkvæmd að vera háð mati á umhverfisáhrifum. Sama gildi þó framleiðslan verði minni (einhver þúsund tonn) og vísar stofnunin til fyrri umsagna Fiskistofu um laxeldi í Dýrafirði, Patreksfirði og Tálknafirði, þar sem m.a. hafi verið bent á hættu á slyasleppingum og mikilvægi þess að meta sameiginleg umhverfisáhrif laxeldis í kvíum á Vestfjörðum, sem nú stefni í að verða vel yfir 10.000 tonn.

Í svari HG kemur fram að félagið hafi í rúm tíu ár unnið að uppbyggingu sjókvíaeldis í Ísafjarðardjúpi, einkum þorskeldi en m.a. í ljósi þess að sjávarhiti í Djúpinu hafi hækkað undanfarin ár telji félagið aðstæður nú heppilegar fyrir eldi laxfiska. Þá sé Ísafjarðardjúp á svæði sem teljist heppilegt til laxeldis á Íslandi, samkvæmt auglýsingu sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytisins. Engar stórar laxveiðiar séu í Ísafjarðardjúpi, en þar séu þrjár ár með undir 500 laxa veiði á ári að meðaltali. HG sé kunnug hættan á að eldislax sleppi úr kvíum af slysi en bendir jafnframt á að í Noregi hafi tekist að draga verulega úr slyasleppingum, sem taka megi mið af á Íslandi. Félagið hafi á sínum snærum starfsmenn með áratuga reynslu af fiskeldi í Ísafjarðardjúpi, sem nýtast muni til þess að draga úr líkum á slyasleppingum. Við undirbúning fyrirhugaðs eldis hafi HG stuðst við nýjan norskan staðal, sem gangi lengra en íslenskt regluverk varðandi kröfur um val og uppsetningu á eldisbúnaði, sem hafi m.a. þann tilgang að draga úr líkum á slyasleppingum.

Í frekari umsögn segist Fiskistofa enn vera þeirrar skoðunar að ekki sé viðeigandi að fyrirtæki leggi fram fyrirætlanir um laxeldi án þess að tilgreint sé magn, sem fyrirhugað sé að ala. Þar við bætist aðrar áætlanir um fleiri þúsund tonna laxeldi á Vestfjörðum. Lítið sem ekkert sé vitað um þolmörk svæðisins varðandi hámarks framleiðslugetu á laxi með hliðsjón af slyasleppingum og villuráfi laxa í veiðiár. Ítrekað hafi Fiskistofa lagt til að allir fiskeldisaðilar á Vestfjörðum yrðu sameiginlega ábyrgir fyrir mati á umhverfisáhrifum laxeldis á svæðinu ásamt mati á efri mörkum þess magns, sem óhætt sé að heimila í laxeldi á Vestfjörðum.

Umhverfisstofnun bendir á að í greinargerð komi ekki fram hvernig eigi að halda laxalús í skefjum ef lús verði vandamál í fyrirhuguðu eldi. Til að losa eldisþorsk við sníkjudýrið *Gyrodactylus* verði fiskur baðaður í formalíni en ekki sé fjallað um hugsanleg áhrif af notkun þess á umhverfi eða afurðir í fiskeldinu, né áhrif þeirra efna sem notuð verði til hemja vöxt ásæta á netpokum í kvíum. Þá bendir stofnunin á að ekki sé þekkt hvaða áhrif erfðablöndun milli kynbætts þorsks úr eldi og villtra þorsstofna hafi á viðgang villtra stofna.

Í svari HG er bent á að laxalús þekkist ekki í eldi á Vestfjörðum, en vegna hækkandi sjávarhita sé ekki hægt að útiloka að síðar berist hún í Ísafjarðardjúp. Koparsambönd verði notuð til þess að hemja vöxt ásæta á netpokum og formalín sem notað verði til þess að baða fisk sé algerlega skaðlaust enda renni það í sjó og útþynning verði mikil í stórum viðtaka.

Möguleg áhrif eldisporsks á villta þorskstofna, vegna erfðablöndunar, sé ekki þekkt. Mest um vert sé að koma í veg fyrir að eldisfiskur sleppi og HG muni fylgja ströngustu kröfum í Noregi um val og frágang á eldisbúnaði og byggja eldið hægt upp á meðan verið sé að afla reynslu á fyrirhuguðum eldissvæðum í Ísafjarðardjúpi. Þá sé það forsenda fyrir arðbæru þorskeldi að komið verði í veg fyrir að fiskurinn verði kynþroska og HG muni ekki skala upp þorskeldi sitt fyrr en lausn hafi fengist á því viðfangsefni, en þó verði um 100.000 þorskseiði notuð til kynbóta fram til 2017 og hluti þeirra verði kynþroska í eldiskvíum. Um verði að ræða lítið magn sem muni lítil sem engin áhrif hafa á villtan þorsk á svæðinu.

Umhverfisstofnun tekur undir að ekki sé ásættanlegt að eldisporskur eða frjóvnguð hrogn sleppi úr eldiskvíum og ítrekar að óvissa ríki um hugsanleg áhrif kynbættis þorsks á villta þorskstofna.

Í frekari svörum HG segir að Umhverfisstofnun verði að útskýra hvað átt sé við með að „óvissa ríki um hugsanleg áhrif kynbættis þorsks á villta þorskstofna“ og hvaða tilgang mat á umhverfisáhrifum hefði þar um, því HG telji augljóst að ekki sé hægt að útiloka að eldisporskur hrygni með villtum þorski. Ítrekað er að eldi verði ekki skalað upp fyrr en búið sé að koma í veg fyrir að þorskur hrygni í kvíum. Ekki sé óeðlilegt að í rekstrarleyfi verði settar takmarkanir varðandi hrygningu eldisporsks í kvíum. Fram kemur að HG hafi metið hugsanleg áhrif af fyrirhuguðu þorskeldi út frá fyrirliggjandi rannsóknum, en mest um vert sé að komið verði í veg fyrir að þorskur hrygni í kvíum eða að fiskur sleppi úr þeim.

Í frekari umsögn segir Umhverfisstofnun að stofnuninni sé kunnugt að þekkingu skorti á hugsanlegri kynblöndun milli eldisfisks og villts þorskstofns. Engu að síður sé óvíst hvaða áhrif það geti haft á villta stofna ef hrogn berist úr þorskeldi og eldisporskur hrygni með villtum þorski. Í því sambandi komi m.a. ekki fram í gögnum HG hvaða eiginleika félagið ætli að rækta fram í eldisporski eða hvort þeir muni leiða til þess að afkvæmi eldisporsks hafi skerta getu til að lifa í villtu umhverfi. Þetta sé mikilvægt atriði þar sem ætlun HG sé að auka þorskeldi verulega.

3.1.5 Áhrif á aðrar sjávarnytjar.

Hafrannsóknastofnunin telur að fyrirhugað eldi þurfi að taka tillit til þess að starfsemin muni skerða aðgang stofnunarinnar að togsvæðum sem notuð séu til rækjurannsókna. Hafa þurfi samráð við stofnunina um endanlega staðsetningu kvíabyrpinga. Einnig muni veiðar á nytjastofnum að einhverju leyti skerðast á þeim svæðum sem eldið fari fram. Þá bendir stofnunin á að fjarlægð sé of lítil milli eldisstaða HG og annarra fyrirtækja sem fengið hafi starfsleyfi í Skötufirði og Ísafirði miðað við núgildandi reglur (a.m.k. 2 km) og alls ekki miðað við nýja reglugerð (a.m.k. 5 km) sem taka muni gildi fljótlega.

Í svari HG kemur fram að miðað hafi verið við 2 km fjarlægðarmörk á milli kvíabyrpinga á árgangasvæðum. Gert sé ráð fyrir fleiri en einni kvíabyrpingu á hverju árgangasvæði til að dreifa álaginu á umhverfið á hverju svæði fyrir sig. HG bendir á að þó búið sé að úthluta nokkrum fyrirtækjum starfsleyfum til sjókvíaeldis verði fiskeldi þó ekki hafið fyrr en Fiskistofa hafi veitt rekstrarleyfi fyrir starfseminni. Ekki sé vitað til þess að rekstrarleyfi hafi verið veitt á þeim svæðum sem HG fyrirhugi að hafa starfsemi sína. Þá kemur fram að HG muni hafa samráð við Hafrannsóknastofnunina um endanlega staðsetningu eldissvæða með hliðsjón af

rækjurannsóknnum stofnunarinnar. HG telur að á einhverjum fyrirhuguðum eldissvæðum muni starfsemin hafa tímabundin áhrif á veiðar, en ólíklegt sé að það muni hefta útgerðir í því að veiða upp í aflaheimildir sínar.

Ísafjarðarbær telur æskilegt að sveitarfélög hafi með höndum skipulag strandsvæða út að einni sjómílu frá grunnlínu. Þó bæjarstjórn telji sig ekki hafa forsendur til að krefjast þess að fyrirhugað eldi sæti mati á umhverfisáhrifum sé mikilvægt að gerð verði ítarleg grein fyrir áhrifum þess á hefðbundna nýtingu svæðisins og haft verði samráð við nýtingaraðila um tilhögun eldisins. Vegna nálægðar við laxveiðiár sé jafnframt nauðsynlegt að gerðar verði áætlanir um viðbrögð ef eldisfiskur sleppi úr eldinu.

3.2 ÁLIT UMSAGNARAÐILA VEGNA NÝRRAR ÁKVÖRÐUNAR OG VIÐBRÖGÐ FRAMKVÆMDARAÐILA

Í ljósi athugasemda sem komu fram í kærur, m.a. frá hagsmunaaðilum á svæðinu, við ákvörðun Skipulagsstofnunar taldi stofnunin að eðlilegt væri að óska eftir umsögnum þeirra við endurákvörðun í málinu. Eins og kemur fram í inngangskafli óskaði Skipulagsstofnun álits kæranda við endurákvörðun um matsskyldu og að auki frekari umsagna Umhverfisstofnunar og Matvælastofnunar.

3.2.1 Ferðamálasamtök Vestfjarða

Fram kemur að samtökin telji að fyrirhuguð framkvæmd sé af þeirri stærðargráðu að um hana verði ekki tekin einhliða ákvörðun fárra aðila. Óhjákvæmilegt sé að hún muni hafa veruleg umhverfisáhrif. Ásýnd náttúru í Ísafjarðardjúpi muni breytast verulega og ímynd ferðamanna breytast úr ósnortinni náttúru í iðnaðarsvæði. Kvíabyrpingar muni hafa veruleg áhrif á möguleika til siglinga í djúpinu vegna umfangs þeirra. Hætta sé á að viðkvæmt náttúrulíf eins og í eyjunum Vigur, Æðey og Borgarey, ekki síst fuglalíf, geti skaðast og möguleikar ferðaþjónustuaðila til að nýta slíkar náttúruperlur á sjálfbæran hátt minnki. Framkvæmdin kunni að hafa áhrif á æðarvarp svo sem á friðuðu svæði austan við Eyjuna Vigur.

Að mati HG er full sterkt tekið til orða í kæru þess efnis að ímynd ferðamanna af svæðinu muni breytast úr því að vera ósnortin náttúra í það að vera ímynd iðnaðarsvæðis. Áður fyrr var öflugur landbúnaður í innanverðu Ísafjarðardjúpi. Eftir stendur húsakostur og jarðrask sem fylgdi þeirri starfsemi og því er að mati HG hæpið að skilgreina innanvert Ísafjarðardjúp sem ósnortna náttúru. HG telur sjálfsgagt að skoða mögulegar breytingar á einstökum staðsetningum ef ferðaþjónustan óskar eftir því og leggi fram gildan rökstuðning fyrir því. HG hefur í rúman áratug rekið eldi í sjókvíum í Álftafirði og Seyðisfirði og því sé komin reynsla á slíka starfsemi með hliðsjón af siglingum og sjónmengun. Fram að þessu hefur sjókvíaeldi HG eða annarra aðila í Ísafjarðardjúpi ekki verið talið hamla uppbyggingu ferðaþjónustu á svæðinu.

HG telur að starfsemin muni ekki hamla siglingum um firðina þar sem umfang og útbreiðsla eldiskvíva verði aldrei eins mikið og heildarfjöldi tilkynntra staðsetninga gefi til kynna, en að jafnaði verði um sex staðsetningar í notkun hverju sinni. Svæði þar sem sigling er bönnuð vegna nálægðar við sjókví er stjórnvaldsákvörðun og hér á landi 200 m en í Noregi 20 m frá ystu sjáanlegum mörkum á yfirborði.

HG telur að starfsemin muni ekki skaða viðkvæmt náttúrulíf sem ferðaþjónusta nýti þar sem kvíar verði það langt frá landi og eyjum að neikvæð áhrif á náttúrulíf verði hverfandi.

HG telur að starfsemin muni ekki valda neikvæðum áhrifum í friðlýstu æðarvarpi þar sem farið verði að reglum um fjarlægðir og umferð er þau varða og við Vigur verði umferð stærri báta að sjókvíum í algjöru lágmarki frá 15. apríl til 14. júlí.

HG telur erfitt að sýna fram á að fyrirhugað eldi muni hafa neikvæð áhrif á ferðþjónustu og vísar til rannsókna í Skotlandi þar sem fram komi að í langflestum tilfellum hafi fiskeldi ekki áhrif á áhuga ferðamann að koma á svæðið aftur. HG hafi farið með hópa út að kvíum og því beri að skoða hvernig eldið geti styrkt ferðamannþjónustu.

3.2.2 Landssamband veiðifélaga

Landssambandið bendir á að við mat á veiðihlunnindum í ám sé almennt miðað við tíu ára meðalveiði í viðkomandi á. Það hafi ekki verið viðmiðið í gögnum málsins og vill sambandið að það verði leiðrétt fyrir ár sem falli til sjávar á svæðinu. Einnig verði litið til sammögnunaráhrifa sjókvíaeldis á Vestfjarðasvæðinu og fjallað um hættu vegna erfðablöndunar á norskættuðum strokulaxi við náttúrulegan lax í íslenskum ám og í því sambandi verði lagðar fram og reifaðar upplýsingar um far laxa fyrir Vestfjörðum á leið sinni til hrygningar í ám. Ef strokufiskar úr eldi veiðast sem meðafli muni það valda skaða á ímynd íslenskra laxveiðiaá fyrir hreinleika og varðveislu náttúrulegra laxastofna. Á annað þúsund manns hafi atvinnu af nýtingu stangveiði á Íslandi.

Með umsögn Landssambands veiðifélaga fylgdi greinargerð Veiðimálastofnunar og vildi sambandið gera sjónarmið sem þar koma fram að sínum. Í greinargerðinni kemur fram að Veiðimálastofnun sé umsagnaraðili vegna umsókna um rekstrarleyfi, skv. lögum nr. 71/2008 um fiskeldi, en markmið þeirra sé að koma í veg fyrir hugsanleg spjöll á villtum nytjastofnum, stuðla að því að röskun á vistkerfi þeirra verði sem minnst og sjálfbærri nýtingu þeirra sé ekki stefnt í hættu. Afstaða löggjafans sé sú að náttúran skuli njóta vafans ef um slíkt sé að ræða. Fram kemur að þó tilteknum svæðum við landið hafi verið lokað fyrir laxeldi í sjókvíum sé það ekki svo að allt fiskeldi sé sjálfkrafa leyfilegt utan þeirra.

Veiðimálastofnun telur að mesta hættan sem stafar af starfsemi laxeldis sé vegna kynbættra laxastofna sem notaðir eru til eldisins, einkum stofna norskra eldislaxa sem séu mjög frábrugðnir íslenskum laxi. Laxar sem sleppi úr sjókvíum geti leitað í ár nokkuð fjarri eldisstað til hrygningar, innan um náttúrulegan lax. Hversu mikil áhrifin verði sé háð mörgum þáttum, svo sem fjölda sleppilaxa, hvenær árs þeir sleppi, stærð sleppilaxa og tíðni þess sem fiskar sleppa, stefnu og styrk sjávarstrauma, stærð þeirra laxastofna þar sem innblöndun verður og hversu ólíkir stofnar eldislax og villts lax séu. Nauðsynlegt sé fyrir laxastofna að aðlagast aðstæðum í ám og sjó og mismunandi aðlögun sé bundin stofnum. Því séu laxastofnar viðkvæmir fyrir innblöndun erfðaefnis og blöndun geti haft áhrif á afkomu þeirra, stofnstærð og verðmæti veiðihlunninda. Áhrif erfðablöndunar séu háð hlutfalli innblöndunar í viðkomandi stofn. Samkvæmt norskum rannsóknum leiði innblöndun eldislax sem nemi 20% af hrygningarstofni á ári til þess að náttúrulegur stofn hverfi að tíu kynslóðum liðnum, þ.e. á um 40 árum. Auk þess hafi innblöndunin áhrif á stofnstærð og þar með verðmæti veiða og eignaréttar. Samkvæmt reynslu frá öðrum löndum sé ekki óalgengt að fyrir hvert framleitt tonn sleppi einn lax úr eldi. Á hverjum tíma verði þó mun fleiri fiskar í sjókvíum en sem nemi framleiðslu ársins, sem auki áhættu vegna sleppinga. Ekki sé þekkt hvert laxar, sem hugsanlega sleppi úr sjókvíum á Vestfjörðum, geti leitað til hrygningar. Líklegast sé að laxinn leiti undan strandstraumi, líkt og þekkt sé frá Noregi og Skotlandi. Hér við land sé strandstraumur réttisæl um landið. Í ám í innanverðu Ísafjarðardjúpi séu misstórir laxastofnar en skráð meðallaxveiði allra ána hafi verið 592 laxar á ári á tímabilinu 1974 til

2012. Miðað við niðurstöður norskra rannsókna dugi stöðug innstreymi um 250 eldislaxa á ári til að innblöndun hafi varanleg og óafturkræf áhrif á laxastofnana og nýr stofn myndast að tíu kynslóðum liðnum. Áhætta af erfðablöndun verði því að teljast veruleg ógn við þessa stofna. Ýmsar ástæður geti orðið til þess að fiskar sleppa úr eldiskvíum en einnig sé um óskýrðar sleppingar að ræða. Helst sleppi fiskur þegar óhöpp verða sem leiða til rofs á kvíum og hafa þurfi sérstaklega í huga að hafís hefur rekið inn á firði á Vestfjörðum, þó það hafi verið sjaldgæft á síðustu árum, en einnig stafi kvíum hætta af reki lagnaðaríss. Veiðimálastofnun telur mikilvægt að áður en eldi hefjist verði gerð heildstæð úttekt á ám í nágrenni fyrirhugaðs sjókvíaeldis, einnig með hliðsjón af sjógengnum silungi og komið verði á vöktunaráætlun a.m.k. í völdum ám út frá legu þeirra og mikilvægi.

3.2.3 Varpland ehf

Varpland ehf. er eigandi stórs hluta þess lands sem liggur að Langadalsá, Hvannadalsá og Lágadalsá í Ísafirði og mótmælir fyrirhuguðum fiskeldisáformum HG og telur að sérstaklega muni laxeldi skapa stórfellda hættu á röskun fiskgengdar í árnar. Innstu kvíasvæðin í Ísafjarðardjúpi séu á gönguleið laxa í árnar og skapist hætta á lúsasmiti, gerlagróðri sem valdi sjúkdómum, skaðvænlegum sníkjudýrum og eiturmengun. Bent er á að á 9. áratugnum slapp lax úr kvíum við Nauteyri og gekk hann beint upp í Hvannadalsá og Langadalsá.

Íslenskir og erlendir sérfræðingar hafi bent á hættu sem stafi af laxeldi í sjó við strendur landsins þar sem lax leitar að útföllum straumvatna sem stofn kemur frá. Þá hafi nýlegar rannsóknir á laxi í Elliðaám rennt stoðum undir skaðsemi sjókvíaeldis, sérstaklega eldis á erlendum laxastofni.

3.2.4 Verndarsjóður villtra laxastofna (NASF)

Ferðamálasamtökum Vestfjarða og fleiri aðilar óskuðu eftir ráðgjöf NASF varðandi fyrirhugað fiskeldi. Í fyrsta bréfi NASF kemur fram að laxeldi af „fyrirhugaðri stærðargráðu“ muni að líkindum hafa varanleg skaðlega áhrif á lífríki Ísafjarðardjúps og geti jafnframt valdið fjárhagslegu tjóni langt umfram það sem eldið gæti gefið af sér.

Bent er á að miðað við reynslu Norðmanna megi gera ráð fyrir að aukaafurð af umræddu laxeldi verði um 30 milljón laxalýs á degi hverjum og ekki þurfi nema 8-10 lýs til að drepa laxaseiði sem eru nýgengin til sjávar auk þess sem svo margar lýs ógni sjóbirtingi og sjóbleikju á öllum Vestfjörðum. Lyf sem beitt sé gegn lús á eldislaxum vinni líka á skelfiski í umhverfinu þannig að rækjustofninn í Djúpinu sé í hættu.

Miðað við nýjar niðurstöður um erfðablöndun eldislaxa við villtan laxastofn í Elliðaám sé fyllsta ástæða til að ætla að laxar í ám við Ísafjarðardjúp og víðar á Vesturlandi verði í stórhættu vegna genamengunar. Í Noregi hafi laxastofnar í fjölmörgum ám hrunið af völdum lúsafaraldurs og genamengunar frá eldisfiski og það séu miklir fjárhagslegir hagsmunir í húfi ef veiði hrynur í íslenskum laxveiðiám.

Í öðru bréfi NASF er vísað til þess að fagþekkingu á fiskeldi vanti hér á landi sem muni taka mörg ár að afla en hana vanti meira að segja í Noregi þar sem illa hafi tekist upp og nánast verið útrýmt villtum laxastofnum í 50-100 ám. Vísað er til stuttrar samantektar á athugasemdum úr skýrslu Ríkisendurskoðunar Noregs um laxeldið þar í landi þar sem fram komi gagnrýni á að engin heildarstefna ríki um hagkvæmni eða heildaráhrif á þeim stöðum þar sem margar kvíar séu á sama svæðinu og neikvæð áhrif á lífríkið verst, sérstaklega með tilliti til sjúkdóma og laxalúsar. Einnig sé þar mestur skaði af völdum sleppilaxa sem hafi ekkert dregið úr síðastliðinn áratug eða frá árinu 2000. Laxalús hafi þar fjölgað samfara

fjölgu og stækkun eldiskvía og sama sé að segja í Skotlandi, Írlandi og í Kanada. Í öllum þessum löndum hafi laxalúsin valdið gríðarlega miklum skaða.

3.2.5 Svör Hraðfrystihússins Gunnvör við umsögnum Landssambands Veiðifélaga, Varplands hef. og NASF

Fiskræktarstarfsemi og verðmæti laxveiðihlunninda. Fram kemur að tíu ára meðalveiði (2001-2010) í ám í Ísafjarðardjúpi með yfir 100 laxa meðalveiði hafi verið um 855 laxar. Fiskræktarstarf hafi verið töluvert á síðustu áratugum, seiðasleppingar og fiskstigagerð í Laugardalsá sem stuðli að auknum verðmætum. Málsvari Varplands haldi því fram að veiði á silungi og sjóbleikju sé jafn mikil og laxveiði eða allt að 1000 fiskar en gögn Veiðimálfstofnunar segja að aðeins tæpleg 20 silungar hafi veiðst á árinu 2012. Engin gögn séu þekkt sem benda til umtalsverðar veiði á sjóbleikju og sjóbirtingi.

Umfang laxeldis og slysasleppingar. HG bendir á með tilvísun í norskar skýrslur (Anon 2012 og 2013. Status for norske laksebestander 2012 og 2013) að á árunum 1989-1998 hafi hlutfall eldislaxa í haustveiði í laxveiðiám í Noregi verið yfir 20% öll árin sem gefi til kynna að slysasleppingar hafi verið miklar. Eftir 1998 lækki hlutfallið niður í 11-18%. Á árunum 2006-2011 hafi hlutfall eldislaxa á haustin í 36 norskum laxveiðiám verið frá 11,7% upp í 16,1% (8,0-10,7% m.v. ársmeðaltal). Það hafi því átt sér stað mjög jákvæð þróun á síðustu áratugum og hlutfall eldislaxa í laxveiðiám á haustin rétt fyrir hrygningu hafi almennt minnkað. Hlutfall eldislaxa í stangveiði sé lægra en í haustveiði og sé undir 10% öll árin að einu undanskildu.

Í tíu litlum ám (yfirleitt minna en 50 km² vatnasvæði) í norðurhluta Noregs hafi verið komið fyrir gildrum árið 2012 og allir laxfiskar sem gengu upp í þær teknir og eldislax greindur. Aðeins 1,33% laxa reyndist vera eldislax. Þetta sé lægra hlutfall en úrtök úr stangveiði úr stærri laxveiðiám gefur. Ástæðan er m.a. talin sú að veiðanleiki á eldislaxi sé hugsanlega meiri, en með því að taka allan lax eins og gert sé með gildruveiði sé komið í veg fyrir það misræmi. Einnig er talið að stærð áa hafi áhrif á göngu eldislaxa upp í laxveiðiár. Stórir eldislaxar gangi síður upp í litlar ár. Samkvæmt opinberum gögnum í Noregi hafi fjöldi stökulaxa verið 0,2 á hvert framleitt tonn síðustu fimm ár og HG ætlar að hafa norskar reglur til viðmiðunar með það að markmiði að lágmarka slysasleppingar.

HG telur að ef eldislax sleppur úr kvíum verði möguleikar á að flokka hann frá villtum laxi sem er að ganga upp í laxveiðiár, sérstaklega í Laugardalsá þar sem er laxastigi. Bent er á reynslu Norðmanna sem bendir til þess að þar sem hrygningarstofn er lítil sé meiri hætta á að stökulax hrygni en líkur á erfðablöndun minnki ef hrygningarstofn er sterkur. Ef svo ólíklega vildi til að laxastofn yrði ekki sjálfbær séu dæmi um það í Noregi að stofn ár hafi verið byggður upp á ný.

Erfðablöndun. Varðandi hættu vegna erfðablöndunar á norskættuðum stökulaxi við náttúrulegan lax í íslenskum ám er m.a. vísað til umfangsmikilla erfðarannsóknna sem voru gerðar á laxi í 21 laxveiðiám í Noregi en þar var unnið úr gögnum allt að 40 ár aftur í tímann. Fram kemur að þrátt fyrir að eldislax hafi fundist á hrygningarsvæðum allra þessara laxveiðiáa og sum árin hafi eldislax verið í meirihluta í sumum þeirra, fundust aðeins veikar eða í meðallagi vísbendingar um erfðabreytingar yfir tímabilið og í flestum ána fundust ekki tölfræðilega marktækar breytingar á erfðaefni stofnsins. Það vekur athygli að erfðabreytingar áttu sér ekki stað hjá 15 af 21 laxastofni þrátt fyrir að eldislax hafi verið á hrygningarsvæðunum og sum árin í meira mæli en villtur lax. Skýringin var rakin til þess að eldislax hafði minni hæfni til að fjölga sér og lífslíkur þeirra væru minni en hjá villtum laxi. HG bendir einnig á að nýlega hafi verið birtar niðurstöður rannsóknna þar sem hægt var að leggja

mat á uppsafnaða erfðablöndun eldislaxa í villtum laxastofnum (quantify cumulative introgression). Það hafi verið mjög mismunandi á milli stofna hve mikil erfðablöndun átti sér stað, allt frá engri upp í hátt hlutfall blöndunar og ekki skýrt samband á milli fjölda eldislaxa í laxveiðiá og erfðablöndunar villta laxastofnsins. Komist var að þeirri niðurstöðu að mesta hættu á erfðablöndun er í laxveiðiám með lítinn þéttleika af fiski og möguleikar á því að eldislax komi sínum afkvæmum á legg aukist með minni þéttleika af villtum laxi í ánni.

Ennfremur er vísað til þess sem NASF heldur fram að í Noregi hafi laxastofnar í fjölmörgum ám hrunið af völdum lúsafaraldurs og genamengunar frá eldisfiski, en ekki finnst gögn um að þetta sé staðreynd. Erfiðlega hafi gengið að afla upplýsinga um ástæður þess að ám er lokað fyrir veiði, en í skráum komi ekki fram að það sé vegna fiskeldis, hluta sé lokað þar sem ekki hafi verið skilað skýrslum til ríkisins og í sumum ám sé stofnstærð ekki nægileg. Laxastofnar í ám í Noregi hafi styrkst á undaförnum árum þegar borin séu saman gögn frá tímabilinu 2006-2009 og 2009-2012.

Ásamt erfðablöndun og laxalús sé fjöldi annarra þátta sem geti hugsanlega haft áhrif á stofnstærð laxastofna í Noregi t.d. sníkjudýrið *Gyrodactylus salaris*, mengun, virkjanir, fiskveiðistjórnun og aðrir þættir sem rekja megi til mannsins. Það geti því oft verið erfitt að komast að þeirri niðurstöðu að slysasleppingar séu megin orsök þess að laxastofn minnkar það mikið að loka þurfi fyrir veiði í ám. Það hafi því reynst erfitt að benda á laxveiðiá sem hafi verið lokað vegna neikvæðra áhrifa, sem megi rekja til laxalúsar og/eða slysasleppinga frá fiskeldi.

Í nokkrum tilvikum hafi verið hægt að sýna fram á erfðabreytingar í villtum laxastofnum vegna innblöndunar á eldislaxi. Rannsóknir á erfðablöndun sýni ekki nægilega góða samsvörun á milli hlutfalls eldislaxa í ám og niðurstaðna erfðarannsókna. Í sumum tilvikum sé hátt hlutfall eldislaxa í laxveiðiám án þess að það komi fram í erfðabreytingum á villta laxastofninum. Það sé því erfitt að draga ályktanir um innblöndun eldislaxa út frá erfðarannsóknum eingöngu og þarfnist aðferðin frekari þróunar. Það sé jafnframt dregið í efa að þær erfðabreytingar sem mældar hafa verið í villtum laxastofnum vegna blöndunar eldislaxa geti skaðað viðkomandi stofn.

HG bendir á að gerð hafi verið grein fyrir fari laxa fyrir Vestfjörðum í tilkynningu til Skipulagsstofnunar í desember 2011. Sé lítið til sammögnunaráhrifa sjókvíaeldis á Vestfjarðasvæðinu þá leiti eldislax í meginatriðum á sleppistað þegar hann kemur af hafi og ef hann sé kynþroska þá leiti hann upp í nærliggjandi ár. Bestu lífslíkur séu hjá seiðum sem sleppa fljótlega eftir að þau eru sett í eldiskví og gangi þá til hafs, en reynslan sé að lítið hlutfall skili sér til baka. Þegar líði á eldistímaminnki lífslíkur seiða sem sleppa og einnig unglax. Ef kynþroska lax sleppur að hausti leiti hann fljótlega upp í nærliggjandi á, en reynslan sé að lítið sem ekkert af laxi verði kynþroska í kvíum og þá sérstaklega þar sem lýsing er í kvíum eins og gert sé ráð fyrir hjá HG. Ekki sé vitað til þess að eldislax hafi eftir sjávardvöl gengið upp í íslenska laxveiðiá.

HG tekur fram vegna tilvísunar ÚUA í varúðarreglu, að það þurfi að sjálfsögðu að gæta varúðar svo óskyldur aðili verði ekki fyrir tjóni af völdum fiskeldisins. Í því augnamiði hafi fyrirtækið lagt áherslu á mótvægisáðgerðir sem miði að því að lágmarka líkur á að fiskur sleppi úr kvíum og framfylgja kröfum sem best þekkist erlendis. Bent er á að það sé ekki skortur á vísindalegri þekkingu á áhrifum slysasleppinga á villta laxastofna.

Vísað er til þess að laxveiði hafi minnkað mikið á Írlandi á síðustu áratugum en niðurstaða rannsókna bendi ekki til þess að neitt samband sé á milli nærveru fiskeldisstöðva og veiði í nálægum laxveiðiám.

Í Skotlandi hafi einnig verið samdráttur í laxveiði og þá ekki síður á austurströndinni þar sem laxeldi er hverfandi og fullyrðing Varplands um að sjóeldi hafi haft þessi áhrif er ekki rökstudd.

Í nýlegri fræðigreini hafi verið birtar niðurstöður rannsókna á erfðaeftni laxa í árkerfi Elliðaáa og í ljós kom að í kjölfar innstreymis í árnar af laxi úr sjókvíeldi og síðar úr hafbeit, seint á níunda áratug síðustu aldar og þeim tíunda, hafi mátti greina breytingar á erfðasamsetningu. Blendingar villts lax og eldislax greindust í ánum og því sé líklegt að erfðablöndun við eldislax hafi raskað stofngerð villta laxins í árkerfinu. Í fréttatilkynningu Veiðimálastofnunar kemur fram að mögulegt sé að erfðablöndunin hafi stuðlað að hnignun villtu stofnanna, einkum í efri ánum, en líklega sé um samspil margra þátta sé að ræða, t.d. umhverfisþátta. Bæði hafbeitar- og sjókvíalaxinn hafi verið af íslenskum uppruna og því fullfær um að taka þátt í hrygningu með náttúrulegum laxi í ánum. Lax sem nú sé í eldi sé af norskum uppruna, kynbættur í 40 ár og með mjög skerta getu til að fjölga sér í náttúrulegu umhverfi, eins og fram hafi komið í fjölda rannsókna.

Niðurstöður rannsókna í Noregi, Skotlandi, Írlandi og Íslandi bendi ekki til þessa að eldislax sé valdur að minnkandi veiði á villtum laxi. Það séu þó dæmi um erfðabreytingar í ám einkum þar sem er lítill þéttleiki af villtum laxi. Fallist er á rök Landsamband veiðifélaga um að strokufiskar úr eldi geti valdið neikvæðri ímynd íslenskra laxveiðiaá ef þeir veiðast sem meðafli, enda ekki ásættanlegt að eldislax sæki upp í íslenskar laxveiðiár, þar sem hann hefur ekkert að gera.

Laxalús. Í umsögn NASF kemur fram að laxalús hafi valdið „gríðarlega miklum skaða“ í Noregi, Skotlandi, Írlandi og Kanada. Samkvæmt gögnum sem HG hefur aflað frá Írlandi og Noregi standist þessi fullyrðing ekki. Vissulega geti laxalús aukið afföll á villtum laxastofnum þar sem aðstæður eru hagstæðar fyrir lúsina. Þær aðstæður er ekki hægt að heimfæra á Ísland eða Ísafjarðardjúpi þar sem sjór er mun kaldari en á eldissvæðum í Noregi, Skotlandi, Kanada og Færeyjum. Hugmyndafræði um að hvíla árgangasvæði er m.a. hugsuð sem náttúruleg fyrirbyggjandi aðferð til að lágmarka lúsamyndun á eldisfiski.

3.2.6 Sigurbjörg ehf.

Sigurbjörg ehf. telur vistkerfi Ísafjarðardjúps, sem sé viðkvæmt og flókið, sé undir töluverðu álagi m.a. vegna fiskveiða, fiskeldis, ferðapjónustu, útivistar, efnistöku og flutninga. Þetta kalli á heildstætt skipulag og gera þurfi nýtingaráætlun fyrir svæðið svo samræma megi stjórnun og nýtingu þess. Staðsetningar rannsóknatoga Hafrannsóknastofnunarinnar hafi m.a. verið valdar í samráði við sjómenn á sínum tíma og séu góð heimild um veiðislóðir rækjuveiðimanna. Fram kemur að rannsaka þurfi áhrif fyrirhugaðs eldis á rækjustofn í Ísafjarðardjúpi, en hætta sé á að stofninn minnki, togsvæðum fækki og afli dragist saman vegna eldisins, sem leiða muni til slakari afkomu veiðanna og fækkunar starfa í rækjuveiðnaði. Þessi áhrif hafi ekki verið rannsökuð vegna fyrirhugaðs sjókvíeldis, slíkt eldi sé ekki tímabært í Ísafjarðardjúpi og staldra þurfi við og vinna málið betur í samráði við rækjusjómenn. Áætla megi að uppgefið flatarmál hveftrar kvíapýrpingar að viðbættu áætluðu helgunarsvæði vegna botnfestinga fyrir kvíarnar leiði til þess að helgunarsvæði hveftrar þýrpingar í heild verði um 90 ha. Ekki sé ljóst hvaða áhrif þetta muni hugsanlega hafa á siglingar og veiði. Miðað við hvar Hafrannsóknastofnunin hefur togslóðir til rannsókna á ástandi rækjustofnsins er ljóst að

staðsetningar fyrirhugaðra eldissvæða muni skerða verulega möguleika rækjúsómanna til veiða á svæðum sunnan við Vigur og austan við Æðey allt inn í Ísafjörð. Fram kemur að lífrænn úrgangur frá eldinu muni skapa álag á lífríki inndjúpsins, þar með rækjustofninn, eins og rannsóknir á botndýralífi undir eldiskvíum í Álftafirði og Seyðisfirði sýni. Loks kemur fram að svara þurfi því hvort sjókvíaeldi hafi áhrif á botnsvæði þar sem rækjan haldi sig, fæðumöguleika rækjunnar, útbreiðslu rækju til lengri tíma, auki fiskgengd í Djúpinu og þar með afrán á rækjustofninn og hvort slysasleppingar muni hafa áhrif á afrán á rækjustofninn.

3.2.7 Birnir ehf., ÍS 47 ehf. og Kampi ehf.

Fyrirtækin benda á að árið 2012 hafi HG og Háafell ehf. fengið rekstrarleyfi fyrir allt að 200 tonna sjókvíaeldi á fimm stöðum í botni Ísafjarðardjúps, samtals um 1.000 tonn, sem hafi verið kært til úrskurðarnefndar um umhverfis- og auðlindmál. Í áliti Hafrannsóknastofnunarinnar til Fiskistofu vegna umsóknar um allt að 200 tonna rekstrarleyfi hafi komið fram að árið 2011 hafi rækjustofninn verið á mjög takmörkuðu svæði í innanverðu Ísafjarðardjúpi og því hefðu sjókvíar þar gert öllum bátum erfiðara um vik að stunda veiðar á sama tíma, en þó væri óvíst hvort kvíarnar myndu koma í veg fyrir að rækjukvótinn næðist. Þá teldi stofnunin að þegar rækjustofninn stækki muni veiðisvæði einnig stækka og áhrif sjókvíaeldis á rækjuveiðarnar minnka. Fyrirtækin benda á að í áliti Hafrannsóknastofnunarinnar hafi verið fjallað um fimm eldissvæði en HG fyrirhugi að nota 17 svæði. Miðað við 100 m dýpi muni botnfestingar kvía ná um 300 m út fyrir ystu mörk og við það bætist helgunarsvæði, sem leiði til þess að svæði einnar fiskeldiskvíar verði í raun 200-314 ha, eða mun stærra svæði en sýnilegt sé á yfirborði sjávar. Uppgefið flatarmál 17 eldissvæða upp á 1.118 ha sé því mikil vanáætlun. Til viðbótar séu 12 eldissvæði sem fengið hafi leyfi. Veiðitilhögun á rækju kalli á rými og sjókvíaeldi útiloki að hægt verði að veiða á kvíasvæðum og á milli þeirra og tilvist eldisins muni útiloka stór svæði fyrir veiðum með botnvörpu. Áhrif fiskeldis í sjókvíum á rækju hafi ekki verið rannsökuð. Óvissa sé um áhrifin og í ljósi hagsmuna sem felist í nýtingu rækjustofnsins standist það ekki varúðarreglu umhverfisréttar að heimila stórfellt eldi án ítarlegrar skoðunar. Ef mat á umhverfisáhrifum fari ekki fram sé líklegt að heilli atvinnugrein verði raskað stórkostlega án þess að fjallað hafi verið um efnislegar röksemdir greinarinnar þannig að hægt sé að veita og meta hagsmuni sem í húfi séu.

3.2.8 Svör Hraðfrystihússins Gunnvör við umsögnum Sigurbjargar ehf., Birnis ehf., ÍS 47 ehf. og Kampa ehf.

Í svörum HG kemur fram að fyrirtækið hefur umráð yfir 44,6% rækjukvótans í Ísafjarðardjúpi. Ljóst sé að á vissum tímabilum svo sem árunum 2000-2003, 2006-2007 og 2011-2012 gæti fyrirhugað sjókvíaeldi HG hafa haft áhrif á veiðar vegna takmarkana á aðgangi rækjubáta að einstökum svæðum.

Í samráði við Hafrannsóknastofnunina hafa verið gerðar breytingar á fyrirhuguðum staðsetningum kvía m.t.t. rækjutogslóða stofnunarinnar og að auki séu helgunarsvæðin rúm og svigrúm til að hafa þau minni.

Varðandi það hvort kvíarnar og fóðrið sem fellur þar framhjá auki fiskgengd sem aftur muni auka afrán á rækjustofninn, þá sýni erlendar rannsóknir, sem sé í samræmi við reynslu hér við land, að villtur fiskur sækir í fóður undir eldiskvíum.

Aukist magn á villtum fiski undir kvíum muni það væntanlega halda rækju frá eldissvæðinu og líklegra sé að það dragi frekar úr afráni rækju en auki. Gera megi ráð fyrir því að áhrif eldisins á útbreiðslu rækju sé mismunandi eftir fiskmagni undir kvíunum og erfitt verði að

sýna fram á hvort 7.000 tonna fiskeldi í Ísafjarðardjúpi hafi jákvæð eða neikvæð áhrif á rækjustofninn þar. Ólíklegt sé að fiskeldi auki fiskgengd inn í Ísafjarðardjúp með neikvæðum áhrifum á stofn innfjarðarrækju en ekki sé vitað un neinar rannsóknir sem staðfesti auknar göngur af fiski inn í firði samfara sjókvíaeldi. Fyrirhugað sjókvíaeldi muni að öllum líkindum aðeins hafa áhrif á dreifingu þess þorsks eða þéttleika sem er til staðar á ákveðnum svæðum í Ísafjarðardjúpi.

Vegna beinna áhrifa á rækjuveiðar er vísað til þess að í umsögn Hafrannsóknastofnunarinnar (27. janúar 2012) þar sem fram kom að haustið 2011 þegar útbreiðsla rækjustofnsins var á mjög afmörkuðu svæði í mynni Mjóafjarðar og Ísafjarðar, hefðu kvíar á þeim svæðum getað haft áhrif á rækjuveiðar. Erfiðara hefði verið um vik fyrir alla bátana að stunda veiðar á sama tíma en óvíst sé hvort kvíarnar hefðu hindrað veiðar það mikið að rækjukvótinn hefði ekki náðst. Fyrirhugaðar kvíar í Skötufirði muni ávallt hafa einhver áhrif á rækjuveiðar. Þegar rækjustofninn stækki muni veiðisvæðið einnig stækka og áhrif kvíanna á rækjuveiðarnar verða hlutfallslega minni.

HG er ekki sammála kærendum um að sjókvíaeldið skerði atvinnuréttindi sjómanna. Það hafi aldrei verið ætlunin heldur sé mikilvægt að atvinnutækifærum sem skapast af rækjuveiði sé viðhaldið og minnt á að HG hefur forræði yfir 44,6% af rækjuveiðileyfum í Ísafjarðardjúpi. Ekki sé útilokað að flytja til eldissvæði á opnara svæði ef öldufarsspárlíkan fyrir Ísafjarðardjúp, sem Siglingastofnun Íslands vinni að, að frumkvæði forsvarsmanna HG, liggur fyrir. Flutningur gæti dregið úr hugsanlegum hagsmunaárekstri við aðra atvinnustarfsemi t.d. ef í ljós kemur að svo ólíklega vildi til að stór hluti af rækjustofninum héldi sig á kvísvæði, enda á fyrirtækið einnig hagsmuni í því tilviki.

Eldissvæði HG í Ísafjarðardjúpi ásamt helgunarsvæði verði tæpir 17 km² eða vel innan við 10% af flatarmáli Álftafjarðar, Seyðisfjarðar, Skötufjarðar og svæðisins innan við Æðey. Í Álftafirði og Seyðisfirði nái eldissvæðin yfir um 20% af flatarmáli fjarðanna að meðtöldu helgunarsvæði. Hér sé að vísu um hlutfallslega, tiltölulega stórt flatarmál að ræða en veiði á rækju og öðrum tegundum hefur verið lítil sem engin í þessum fjörðum. Í Skötufirði þeki eldissvæðin u.þ.b. 10% af flatarmáli fjarðarins og í Mjóafirði með helgunarsvæði minna en 7% af flatarmáli fjarðarins. Erfitt sé að setja mörk á milli eldissvæða í Ísafirði og undan Bæjarhlið innan við Æðey og eru þau því tekin saman en þar er flatarmál eldissvæða með helgunarsvæðum minna en 5%. Það sé því ljóst að stærsti hluti af innanverðu Ísafjarðardjúpi verði ennþá aðgengilegur fyrir rækjuveiðar sem og aðrar veiðar og eldissvæði HG muni eingöngu takmarka aðgang rækjubáta að einstökum svæðum.

HG bendir á að það sé misjafnt eftir löndum hvaða reglur gildi um fjarlægðarmörk varðandi veiðar við eldiskvíar, allt frá því að veiðar séu heimilaðar fast upp við ytri mörk eldissvæðis til nokkur hundruð metra frá þeim. Í Noregi séu fjarlægðarmörk fyrir veiðar 100 metrar frá sjáanlegum ysta punkt í sjávarfirborði en það sé í höndum stjórnvalda að setja reglur.

3.2.9 Önnur sammögnuð áhrif.

HG bendir á að í reglugerð um fiskeldi, nr. 401/2012, komi fram að lágmarksfjarlægð á milli sjókvíaeldisstöðva samkvæmt meginviðmiði skuli vera 5 km miðað við útmörk hvers eldissvæðis sem rekstrarleyfishafa hafi verið úthlutað. Í auglýsingu nr. 460/2004 um friðunarsvæði þar sem eldi laxfiska í sjókvíum er óheimilt komi fram að Ísafjarðardjúp sé eitt af þeim svæðum þar sem heimilað er að vera með eldi laxfiska. Einnig þurfi sjókvíaeldisstöðvar með laxeldi að vera í ákveðinni fjarlægð frá laxveiðiám skv. reglugerð nr. 105/2000 um flutning og sleppingu laxfiska og varnir gegn fisksjúkdómum og blöndun

laxastofna. Það liggja því fyrir heilmikil vinna er snýr að skipulagsmálum utan netlagna sem setji vissar takmarkanir við fjölda og umfang sjókvíaeldisstöðva á svæðinu.

HG bendir á að Dýrfiskur, Arctic fish og Arctic Oddi höfðu fengið starfsleyfi Heilbrigðiseftirlits Vestfjarða, til þorskeldis í Skötufirði og Ísafirði en í lok júlí 2013 hafi þau fallið úr gildi. Í nóvember 2012 fékk Arctic fish úthlutað rekstrarleyfi frá Fiskistofu við Skarðseyri í Skötufirði, eldi sé ekki hafið og án starfsleyfis. Þá hafi Dýrfiskur fengið rekstrarleyfi fyrir lax/regnbogasilung við Snæfjallaströnd.

HG hóf eldi á einni staðsetningu í Mjóafirði og einni í Ísafirði (Hamar) síðastliðið vor, án gilds starfsleyfis, en með rekstrarleyfi Fiskistofu fyrir 200 tonn af þorski á hvorum stað sem gildi til 2022. Ennfremur sé HG með rekstrarleyfi til framleiðslu á 200 tonnum af þorski á annarri staðsetningu í Ísafirði og 2000 t sem dreifist á Álftafjörð og Seyðisfjörð. Í Skutulsfirði hafi Sjávareldi ehf. rekstrarleyfi fyrir 200 t af þorski/lax/regnboga og Glaður ehf. 200 t af þorski.

Fram kemur að HG telji ljóst að með hliðsjón af fjarlægðamörkum reglugerðar nr. 105/2000 er varðar laxfiska, að þá verði ekki veitt leyfi fyrir öllum staðsetningum sjókvíaeldis, á laxi, sem sótt hafi verið um.

Hvað varðar athugasemd um að áform HG skerði möguleika annarra til að stunda fiskeldi á svæðinu bendir HG á að þegar rætt sé um 13.000 tonna burðargetu í Ísafjarðardjúpi þá sé átt við svæðið innan við Æðey, Skötufjörð, Seyðisfjörð og Álftafjörð. Í áætlun HG sé gert ráð fyrir að nýta 7.000 tonna burðargetu. Samkvæmt LENKA viðtakamati standi þá eftir 5.000 tonn. Til viðbótar komi síðan svæðið utan við Æðey sem talið sé vera með a.m.k 13.000 tonna burðargetu en svæðið sé erfiðara til sjókvíaeldis vegna meira öldu- og veðurálags, en þar hafi t.d. Dýrfiskur nýlega fengið rekstrarleyfi við Snæfjallaströnd. HG bendir á að á árinu 2011 veiddust um 2.058 tonn af botnfiski í Ísafjarðardjúpi eða um 1,44% af heildarveiði fiskibáta við Ísafjarðardjúp það ár, en meðaltal árána 2007-2011 hafi verið 5,8% en þar inni í séu ekki togveiðar. Veiðislóðin árið 2011 hafi verið að mjög litlu leyti innan við Æðey og engin veiði í Skötufirði, Álftafirði og Seyðisfirði. Í Mjóafirði og Ísafirði hafi heldur enginn botnfiskur veiðst. Innan við Æðey fari veiðin fram í álnum á miklu dýpi. Áhrif fyrirhugaðs sjókvíaeldis HG á botnfiskveiðar í Ísafjarðardjúpi verði því mjög lítil.

3.2.10 Vinnsla kalkþörungna.

Fram kemur að á undanförunum árum hafi farið fram rannsóknir á mögulegri nýtingu kalkþörungna í Ísafjarðardjúpi. Verkefnið sé langtímaverkefni sem eigi að geta orðið að veruleika eftir fjögur til fimm ár. Kalkþörungánám, ef af verði, færi fram upp við landið á tiltölulega litlu dýpi innan við það svæði sem laxeldi HG sé fyrirhugað. Ef upp komi sú staða að það verði í of miklu nágrenni við laxeldi og hætta sé á að grugg hafi áhrif á fiskinn sé einfaldlega hægt að færa sjókvíaeldið tímabundið eða gera samkomulag um að námuvinnsla eigi sér stað þau ár sem svæðið verði í hvíld. Það sé því ekkert sem bendi til að ekki sé hægt að vera með námuvinnslu og laxeldi á sama svæði eins og dæmi sé um í Arnarfirði í dag.

HG bendir á að þó ekki liggja fyrir nýtingaráætlun fyrir Ísafjarðardjúp hafi það haft takmörkuð áhrif á starfsemi HG og annarra og auðvelt sé að færa til kvíar ef sú staða kæmi upp að þær væru t.d. á verðmætu námusvæði.

3.2.11 Fóðurstöðvar á landi og seiðaeldisstöð á Nauteyri.

Samkvæmt tilkynningu HG var ætlunin að reisa fóðurstöðvar á landi í Skötufirði og Álftafirði, en með tölvupósti til Skipulagsstofnunar, dags. 1. júlí 2013, fullyrðir HG að hætt hafi verið við

áform um að reisa fóðurstöð á landi í Skötufirði og þó fengist hafi stöðuleyfi fyrir fóðurstöð á landi í Álftafirði verði hún ekki sett þar.

Einnig kemur fram í svörum HG að fyrirhugaðri stækkun seiðaeldisstöðvar á Nauteyri hafi verið frestað.

3.2.12 Frekari umsögn Umhverfisstofnunar

Í umsögninni kemur fram að stofnunin telur að þau gögn sem Skipulagsstofnun vísaði til í umsagnarbeiðni styrki fyrri niðurstöðu stofnunarinnar um að framkvæmdin skuli háð mati á umhverfisáhrifum m.a. vegna álags á vistkerfi, óvissu um burðargetu einstakra stöðva og mögulega erfðamengun.

3.2.13 Frekari umsögn dýralæknis fisksjúkdóma – Matvælastofnun

Í umsögninni kemur fram sú niðurstaða að viðbótargögn breyti í engu fyrri niðurstöðu stofnunarinnar. Laxeldi af slíku umfangi, allt að 7.000 tonn, í Ísafjarðardjúpi geti með engu móti talist líklegt til að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif, eða þaðan af síður óafturkræf umhverfisáhrif og því engin þörf talin á því að framkvæmdin verði matskyld.

Dýralæknir fisksjúkdóma hafi kynnt sér rök þeirra sem kærðu ákvörðun Skipulagsstofnunar og er það niðurstaða hans að röksemdafærsla kæranda byggist ekki á faglegum staðreyndum. Sú staðhæfing um að fiskeldi hafi „nánast útrýmt villtum laxastofnum í 50 – 100 ám í Noregi“ sé ekki á rökum reist og það séu aðrir óskyldir þættir sem spili inn í áhrif á laxastofninn, einna helst súrnun vatna og agðan *Gyrodactylus salaris* sem hafi ekkert að gera með sjókvíældi, enda geti hún ekki lifað í söltum sjó. Í umsögninni kemur fram að flestir séu sammála um að laxalús sé líklega sá einstaki liður sem sé hvað varhugaverðastur í samspili laxeldis í sjó og villtra laxastofna. Lúsin hafi náð sér á strik þar sem umfangsmikið fiskeldi hafi verið stundað á afmörkuðu svæði um árabíl og oftast án hvíldartíma milli kynslóða. Við slík skilyrði geti laxalús átt þátt í dauða gönguseiða á leið til sjávar að sumarlagi. Mikilvægt sé að taka tillit til umhverfisþátta og legu landsins og ekki sé hægt að bera saman sjávarvistfræði Vestfjarða við vistkerfi landa á borð við Skotland, Írland, Færeyjar eða Kanada þar sem sjávarhiti sé hagstæður lífsferlum og tímgun laxalúsarinnar. Erfitt sé að staðhæfa um áhrif sem lúsasmit getur haft á heilan laxastofn einstakra áa og gefa rannsóknaniðurstöður nokkuð misvísandi mynd. Vistkerfi sjávar við Vestfirði sé þannig úr garði gert að laxalús muni ekki ná sér á strik svo til skaða komi. Vandamál villtra laxa og stofnstærðarsveiflur, sem voru einnig þekktar áður en umfangsmikið laxeldi hófst, sé því mun víðtækara og flóknar og þar spili ýmiskonar náttúrulegar breytur aðalhlutverkið.

Varðandi erfðablöndun er bent á að áhrif hennar sé gífurlega háð hlutfalli og tímalengd blöndunar. Lax sem sleppur úr kví þarf að vera orðinn kynþroska til þess að hafa möguleika á að synda upp í á og lifa af til mökunar sem reynist eldisfiski í flestum tilfellum afar erfitt. Fjöldi rannsókna hafi leitt í ljós að mökunarhæfni eldislaxa sé afar léleg. Kynþroskatíðni í kvíældi sé mjög lág og vinnuregla að slátra öllum fiski áður en hann verður kynþroska.

Ennfremur er bent á að niðurstaða faglegs mats norskra aðila árið 2013, á mögulegu umfangi laxeldis í Ísafjarðardjúpi var að það gæti verið a.m.k. 68.000 tonn án þess að umhverfið hlyti skaða af. Fyrirhugað eldi HG auk eldis samkvæmt fyrirbyggjandi rekstrarleyfum eigi með engu móti að yfirskrifa þanþol vistkerfa Djúpsins m.t.t. smitsjúkdóma.

4 NIÐURSTAÐA SKIPULAGSSTOFNUNAR

Hraðfrystihúsið Gunnvör hf. (HG) áformar blandað eldi á þorski (áframeldi og aleldi), laxi og/eða regnbogasilungi í innanverðu Ísafjarðardjúpi. HG hefur leyfi fyrir 3.000 tonna eldi þorsks og regnbogasilungs á hluta þess svæðis sem um ræðir og er ætlunin að fá til viðbótar leyfi til eldis á laxi og auka framleiðslumagn þannig að það verði í heildina allt að 7.000 tonn á ári sem felur í sér aukningu um 4.000 tonna ársframleiðslu.

Áformað er að sækja um leyfi til að framleiða allt að 7.000 tonn á ári af hverri tegund, en framleiðsla verði þó aldrei meiri en 7.000 tonn á ári í heildina. Að öllu jöfnu verða tvær tegundir í eldi á hverju svæði (kynslóðaskipt eldi sem dreifist á þrjú árgangasvæði) og ráðist af markaðsaðstæðum hvaða tegundir verða í eldi hverju sinni. Eldið er áformað í Álftafirði, Seyðisfirði og Skötufirði (árgangasvæði 1), Mjóafirði og Ísafirði (árgangasvæði 2) og við Bæjarhlíð (árgangasvæði 3).

Framkvæmdin er tilkynningarskyld til ákvörðunar Skipulagsstofnunar um matsskyldu samkvæmt 6. gr. og lið 1.g. í 2. viðauka laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 með síðari breytingum. Við ákvörðun um matsskyldu ber Skipulagsstofnun að fara eftir viðmiðum sem tilgreind eru í 3. viðauka laganna. Þau varða eðli framkvæmdar, staðsetningu framkvæmdar og eiginleika hugsanlegra áhrifa framkvæmdar.

4.1 UMFANG FRAMKVÆMDARINNAR

Framkvæmdaraðili áformar að auka framleiðslu á svæðinu úr 3.000 tonnum á ári í allt að 7.000 tonn á ári.

Skipulagsstofnun telur að í því tilfelli sem hér um ræðir verði neikvæðustu umhverfisáhrif af framkvæmdinni ef alin verða 7.000 tonna af laxi, þar sem eldi hans felur í sér möguleika á áhrifum á villta laxastofna. Blandað eldi þorsk, lax og regnbogasilungs felur í sér minni umhverfisáhrif þar sem hættan af áhrifum á náttúrulega fiskistofna er hverfandi, en hins vegar getur svo mikið magn eldisfisks, óháð tegundum haft í för með sér auknar líkur á sjúkdómum með tilheyrandi neikvæðum áhrifum.

4.2 ÁHRIF Á STOFNA VILLTRA LAXFISKA

Fyrirhuguð starfsemi felur í sér allt að 7.000 tonna eldi á þorski, laxi og/eða regnbogasilungi á 17 eldissvæðum innan þriggja árgangasvæða í Ísafjarðardjúpi. Jafnframt liggur fyrir að framkvæmdaraðili áformar að hafa svigrúm til að ráða hvernig framleiðslumarkinu, 7.000 tonn á ári, verði náð með framleiðslu þorsks, lax og/eða regnbogasilungs.

Í greinargerð Veiðimálastofnunar til Skipulagsstofnunar, dags. 28. maí 2009 vegna eldis á regnbogasilungi og/eða laxi í Dýrafirði kemur fram að regnbogasilungur hefur ekki náð að fjölga sér hér á landi, enda ekki til náttúrulegur stofn á Íslandi. Við umfjöllun um það erindi sem nú er til ákvörðunar hafa ekki komið fram ný gögn sem gefa tilefni til að ætla að regnbogasilungur geti með beinum hætti haft áhrif á stofna villtra laxfiska.

Spurningar sem lúta að hugsanlegum umhverfisáhrifum starfseminnar á stofna villtra laxfiska eru áleitnastar hvað varðar eldi á laxi. Eldið mun taka 15-25 mánuði þar til laxinn hefur náð markaðsstærð, 4-5 kg. Eldislaxinn er norskur að uppruna og frábrugðinn íslenskum villtum laxastofnum. Veiðimálastofnun bendir á í álitsgerð sinni, dags. 29. júlí 2013, að erfðablöndun vegna sleppifiska sé verulegt áhyggjuefni þegar fjallað er um lax.

Eldissvæðin í utanverðum Mjóafirði eru í rúmlega 5 km fjarlægð frá ósum Laugardalsár og syðsta eldissvæði við Bæjarhlíð er um 6 km frá ósum. Innsta eldissvæðið í Ísafirði er í rúmlega 5 km fjarlægð frá ósum Langadalsár og Hvannadalsár. Allar þessar ár eru með meira en 100 laxa árlega meðalveiði. Öll fyrirhuguð eldissvæði uppfylla ákvæði reglugerðar nr. 105/2000 sem kveður á um að sjókvíastöðvar megi ekki vera nær laxveiðiá en 5 km, sem sé með yfir 100 laxa meðalveiði miðað við tíu ár og 15 km ef meðalveiði er yfir 500 laxar. Í þremur stærstu laxveiðiánum í Ísafjarðardjúpi var meðalveiði á laxi á tíu ára tímabili, 2001-2010, 360 laxar í Laugardalsá, 181 í Langadalsá og 114 í Hvannadalsá. Árnar eiga það sammerkt að þar hafa verið stundaðar seiðasleppingar til að byggja undir veiði í ánum. Minni veiði er í öðrum ám við Ísafjarðardjúp.

Í álitsgerð Veiðimálastofnunar, dag. 29. júlí 2013, er bent á að laxar sem sleppa geta leitað í ár nokkuð fjarri eldisstað til hrygningar og þá með náttúrulegum löxum. Hversu mikil áhrifin verða sé háð mörgum þáttum s.s. tíðni slysasleppinga fjölda fiska sem sleppa hverju sinni, á hvaða æviskeiði þeir séu og á hvaða árstíma þeir sleppi, sem og stefnu og styrk sjávarstrauma, stærð þeirra stofna sem innblöndun verður í og hversu ólíkir stofnarnir séu. Veiðimálastofnun bendir í þessu samhengi á að byggt á niðurstöðum norskra rannsókna þurfi ekki nema 250 eldislaxa á ári miðað við 20% af hrygningarstofni til að innblöndun hafi varanleg og óafturkræf áhrif og skipta um stofn á tíu kynslóðum á meðan sjókvíaeldi er til staðar og fiskar sleppa. Áhætta á erfðablöndun verði því að teljast veruleg ógn við stofna í laxveiðiám í Ísafjarðardjúpi.

Dýralæknir fisksjúkdóma bendir á það í umsögn sinni dags. 25. september 2013 að lax sem sleppur úr kví þarf að vera orðinn kynþroska til þess að hafa möguleika á að synda upp í á og lifa af til mökunar sem reynist eldisfiski í flestum tilfellum afar erfitt. Fjöldi rannsókna hafi leitt í ljós að mökunarhæfni eldislaxa sé afar léleg. Kynþroskatíðni í kvíaeldi sé mjög lág og vinnuregla að slátra öllum fiski áður en hann verður kynþroska. Seiði sem sleppa þurfi að halda til hafs og skila sér síðan upp í laxveiðiá. Náttúrulegar villur á milli laxastofna (laxveiðiáa) í villtri náttúru séu jafnan á bilinu 1-9% sem komi í veg fyrir erfðahnignun.

Í framlögðum gögnum HG kemur fram að töluverð reynsla hafi fengist með rannsóknum erlendis og innanlands á áhrifum eldislax á náttúrulega laxastofna. Niðurstaðan sé í meginatriðum sú að ef kynþroska eldislax gengur upp í laxveiðiá, einkum þar sem þéttleiki laxastofns árinna er lítill, er hætta á að erfðablöndun geti átt sér stað. Mörg dæmi séu um það erlendis og nýleg rannsókn í Elliðaánum hafi einnig leitt það í ljós. Áhrif erfðablöndunar á viðkomandi stofn geti mögulega valdið hnignun hans. Fram kemur einnig að líkur á því að kynþroska eldislax gangi upp í á sé háð mörgum þáttum en ljóst að hætta á því sé mest ef kynþroska lax sleppur úr eldiskví síðla sumars eða að hausti. Þá vísar HG einnig í nýlega rannsókn í Noregi sem tók til rúmlega 20 laxveiðiáa þar sem fram hafi komið að þrátt fyrir að þar hefði fundist eldislax á hrygningarsvæðum allra ána og hann verið í meirihluta í sumum þessara áa, hafi aðeins fundist veikar eða í meðallagi vísbendingar um erfðabreytingar yfir tímabilið og í flestum ána hafi ekki fundist marktækar breytingar á erfðafni stofnsins.

Í álitsgerð Veiðimálastofnunar í ár er vísað í vísindagrein frá árinu 2011 sem greinir frá því að úr kvíum í Noregi sleppi að meðaltali nærri því 1 fiskur á hvert framleitt tonn á ári. Veiðimálastofnun bendir á að ýmsar ástæður geti orðið til þess að fiskar sleppa úr eldiskvíum, en einnig sé um óskýrðar sleppingar að ræða. Helst sleppi fiskur þegar óhöpp verða sem leiða til rofs á kvíum og sérstaklega þurfi að hafa í huga að hafís getur rekið inn á firði á Vestfjörðum, þó það hafi verið sjaldgæft á síðustu árum, en einnig stafi kvíum hætta af reki lagnaðaríss. Veiðimálastofnun bendir á að í Ísafjarðardjúpi séu aðstæður til eldis um

margt erfiðar m.a. með tilliti til sjólags og ísa sem auki líkur á óhöppum og því auknar líkur á að fiskeldi í Djúpinu valdi ám þar og laxastofnum þeirra hættu.

Framkvæmdaraðili vísar til gagna frá Noregi sem sýni að dregið hefur verulega úr slysasleppingum frá norsku laxeldi síðustu ár, en tölur frá 2012 séu bráðabirgðatölur. Framkvæmdaraðili leggur áherslu á að hann miði að því að ná sama árangri og Norðmenn hafa náð, þar sem talið sé að ekki hafi sloppið nema 0,2 laxar á hvert framleitt tonn síðustu fimm árin.

Skipulagsstofnun telur að við meðferð þessa máls hafi komið fram mismunandi mat á því hversu mikil hætta er á að fiskur sleppi og valdi hættu á erfðablöndun við villtan lax. Annarsvegar rannsókn birt 2011 um að nálægt 1 lax sleppi að meðaltali á hvert framleitt tonn í Noregi og hinsvegar opinberar tölur sem sýni að síðustu 5 árin var fjöldi strokulaxa 0,2 á framleitt tonn. Ef gengið er út frá því að aðstæður í Ísafjarðardjúpi séu sambærilegar við aðstæður í Noregi, þaðan sem ofangreindar rannsóknarniðurstöður um slysasleppingar eru fengnar, gætu samkvæmt því og miðað við 7.000 tonna laxeldi á vegum HG í Ísafjarðardjúpi, sloppið á bilinu 1.400 – 7.000 laxar á eldistímanum, sem er tvö ár.

Hversu neikvæð áhrif slysasleppinga geta orðið er háð ýmsum þáttum eins og að framan greinir. Vænta má mestra neikvæðra umhverfisáhrifa með tilliti til erfðablöndunar ef kynþroska lax sleppur í töluverðu magni út úr kvíum. Sleppi lax á seiðastigi er hann talinn halda til hafs og þarf að lifa af með tilheyrandi náttúrulegum afföllum, áður en hann leitar lands og líkur eru á að hann skili sér í á með náttúrulegum laxastofni.

Þrátt fyrir að markmið HG gengju eftir um að aðeins sleppi 0,2 lax á hvert framleitt tonn telur Skipulagsstofnun að til staðar geti verið hætta á að eldislax gangi upp í nærliggjandi ár. Skipulagsstofnun telur jafnframt óvíst hvort raunhæft er að miða við að unnt verði að ná besta árangri sem náðst hefur með tilliti til slysasleppinga í Noregi, þar sem veður og sjólag í Ísafjarðardjúpi geti verið erfitt og reynsla af fiskeldi héraendis er takmörkuð.

Komi til slysasleppinga eldislax á því æviskeiði sem hann getur synt upp í ár og reynt mökun, er óvíst hvaða áhrif það mun hafa á stofna viðkomandi áa. Það ræðst af umhverfisaðstæðum og þéttleika villtu laxastofnanna, en sá möguleiki er fyrir hendi að slysasleppingar verði í því magni og á því tímabili að eldislax geti leitað í nærliggjandi ár og blandast villtum laxastofnum. Af þeim sökum telur Skipulagsstofnunar að framkvæmdin kunni að geta haft umtalsverð umhverfisáhrif á villta stofna laxfiska.

4.3 LAXALÚS OG FISKJÚKDÓMAR

Fram kemur í framlögðum gögnum HG að laxaseiði verði bólusett fyrir helstu sjúkdómum í samráði við dýralækni fisksjúkdóma áður en þau eru sett í kvíar. Jafnframt verði árgangasvæði hvíld, meðal annars sem fyrirbyggjandi aðgerð gegn lúsamyndun. Samanborið við önnur lönd hafi fisksjúkdómar verið frekar fátíðir á Íslandi, en undanfarin ár hafi athyglin beinst að laxalús og áhrifum hennar á villta laxastofna. Reynslan sýni að laxalús virðist helst ná sér upp í villtum laxastofnum á svæðum þar sem stundað er umfangsmikið laxeldi og hún virðist eiga erfiðara uppdráttar eftir því sem sjávarhiti er lægri. Í Norður-Noregi þar sem sjór sé kaldur líkt og í Ísafjarðardjúpi, þroskist laxalús hægt og klak sé það seint að laxaseiði séu komin til hafs áður en lúsinni fer að fjölga í einhverjum mæli. Í þorskeldi er fisklús algengust en í bland við þorskalúsina.

Fyrir liggur að dýralæknir fisksjúkdóma telur vistkerfi sjávar við Vestfirði vera þannig að laxalús muni ekki ná sér á strik svo til skaða komi.

Skipulagsstofnun telur ljóst að með auknu umfangi á eldi laxfiska í sjókvíum og hækkun á sjávarhita aukast líkur þess að laxalús geri vart við sig og ef þess verður ekki gætt að hvíla eldissvæði. Skapist slík skilyrði geta laxalús og önnur sníkjudýr átt þátt í dauða gönguseiða á leið til sjávar.

Aðstæður við Ísland eru frábrugðnar aðstæðum þar sem lús hefur valdið tjóni í fiskeldi í nágrannalöndum okkar og er talið að það megi m.a. rekja til þess að þar er sjávarhiti hærrí. Skipulagsstofnun telur að einnig verði að hafa í huga að reynsla af umfangsmiklu sjókvíaeldi hér við land er ekki mikil, en mikilvægt er að horfa til þeirrar reynslu sem hefur fengist af laxeldi á Vestfjörðum undanfarin ár. Í athugasemdum Fjarðalax, dags. 27. nóvember 2013, við tillögu að matsáætlun fyrirhugaðs laxeldis Arnarlax í sjókvíum í Arnarfirði kemur fram að í laxeldi fyrirtækisins í Fossfirði, inn af Arnarfirði, hafi haustið 2012 og veturinn 2013 greinst laxalús, allt að 74 fullorðnar kvenlús á 100 lögum (staðfest af rannsóknadeild fisksjúkdóma á Keldum). Þetta lúsasmit fari yfir viðmiðunarmörk sem norsk stjórnvöld hafi sett fyrir laxalús í fiskeldi sem sé 0,5 kvenlús á hvern lax. Fjarðalax dregur þá ályktun af þessari reynslu sinni og reynslu annarra af laxeldi í Finnmörku, að fullyrðingar um að laxalús þrífist ekki í köldum sjó standist ekki.

Skipulagsstofnun telur nýjar upplýsingar um laxalús í sjókvíaeldi í Fossfirði gefa til kynna að laxalús virðist geta náð sér á strik við þær aðstæður sem ríkja í sjó á Vestfjörðum. Því er að mati Skipulagsstofnunar ekki raunhæft að útiloka útbreiðslu laxalúsar og annarrar óværu í kjölfar aukins umfangs eldis í Ísafjarðardjúpi og hugsanleg áhrif þess á náttúrulega stofna.

Laxalús og aðrir sjúkdómsvaldar sem hugsanlega koma upp og/eða verða viðvarandi í eldiskvíum á farleiðum villtra fiska, að og frá nærliggjandi ám, kunna að hafa neikvæð áhrif á stofna þeirra. Í nágrenni fyrirhugaðra eldiskvíá HG eru ár sem eru búsvæði villtra stofna laxfiska og liggja kvíarnar á mögulegum farleiðum seiða á leið þeirra frá ám til sjávar og þar sem seiðin þola illa ágang sníkjudýra kunna áhrif á stofna þessara fiska að verða umtalsverð.

4.4 BURÐARPOL HAFSVÆÐA OG ÁHRIF Á LÍFRÍKI HAFSBOTNS

Fyrir liggur að HG hefur stundað þorskeldi í Álftafirði og Seyðisfirði um tíma, en þó í litlu magni miðað við gildandi starfsleyfi. Miklar breytingar hafa orðið á botndýralífi undir sjókvíum í fjörðunum, þrátt fyrir að fóðrun eldisfisks hafi verið lítil frá því að eldi hófst þar árið 2001. Það má hugsanlega rekja til þess að HG fylgdi ekki ráðgjöf um að hvíla eldissvæði. Því muni það fiskeldi sem HG áformi í Álftafirði og Seyðisfirði verða utan við þröskulda í fjörðunum og að miklu leyti móti opnu Ísafjarðardjúpi þar sem dýpi er umtalsvert (víða 60-110 m. Önnur mengandi starfsemi á svæðinu er ekki mikil og líklegt að mengun berist helst frá byggð og starfsemi í Súðavík við Álftafjörð.

Samkvæmt LENKA viðtakamati geta fyrirhuguð eldissvæði í Álftafirði, Seyðisfirði og Skötufirði (árgangasvæði 1), Mjóafirði og Ísafirði (árgangasvæði 2) og við Bæjarhlíð (árgangasvæði 3) borið um 13.000 tonna fiskeldi á ári í sjókvíum.

Fram kemur í framlögðum gögnum að HG og Umhverfisstofnun, hafa bent á að til séu reiknilíkon sem spái betur fyrir um burðargetu eldissvæða í sjó en LENKA viðtakamat og bendir HG á að að skv. burðarpolsmati Akvaplans sé burðargeta þrisvar sinnum meiri en LENKA gefi til kynna. Einnig hefur því verið haldið fram að burðargeta hafsvæða sé meiri en LENKA matið gefi til kynna, því frá þeim tíma að LENKA viðtakamatið var sett fram, fyrir um tuttugu árum, hafi eldisaðferðir verið bættar. Það hafi leitt til betri fóðurnýtingar, fóðurstuðull farið úr 1,5 í 1,2, og einnig hafi orðið breyting á efnasamsetningu fóðursins sem

leiði til minni losunar úrgangsefna frá fiskeldi. Þannig hafi köfnunarefni farið úr 46 kg í 10,3 kg og fosfat úr 4,6 kg í 1,7 kg á framleitt tonn. Með tilliti til þessa telur HG burðargetu svæðanna vera um 17.000 tonn yfir eitt ár.

Hafrannsóknastofnunin telur að straumar á fyrirhuguðum eldissvæðum séu nægir til þess að eldið geti viðgengist og LENKA viðtakamat bendi til þess að Ísafjarðardjúpi muni þola eldi af þeirri stærðargráðu sem HG stefni að.

Í ljósi framangreinds telur Skipulagsstofnun að gera megri ráð fyrir að LENKA matið gefi varfærna niðurstöðu og að burðargeta svæðisins geti verið meiri en það gefur til kynna. Fyrirhugað eldi HG eins og því er lýst þurfi því ekki að hafa veruleg áhrif á burðargetu svæðisins en staðbundinna neikvæðra áhrifa kann að gæta á vistkerfi undir kvíum, en þau séu afturkræf með hvíld svæðanna eða eldi hætt.

4.5 ÁHRIF Á SJÁVARNYTJAR

Rækjuveiðar hafa lengi verið stundaðar í Ísafjarðardjúpi og gjöfult veiðisvæði hefur verið þar sem fyrirhugað fiskeldi HG er í Skötufirði, en einnig hefur rækja veið veidd við önnur fyrirhuguð eldissvæði HG. Mest hefur veiðin verið 3.000 tonn á ári. Fiskveiðiárin 2003/2004-2009/2010 voru veiðar ekki heimilaðar í Ísafjarðardjúpi vegna ástands rækjustofnsins, en fiskveiðiárið 2012/2013 var heimiluð 300 tonna veiði og síðar aukin í 500 tonn. Hafrannsóknastofnunin hefur fylgst með ástandi rækju í Ísafjarðardjúpi en hluti eldissvæðanna er á föstum togstöðum rannsóknanna. HG hefur forræði á 44,6% af rækjuveiðiheimildum í Ísafjarðardjúpi.

Fram kemur í framlögðum gögnum HG að haft hafi verið samráð við Hafrannsóknastofnunina um staðsetningu eldissvæða með hliðsjón af rækjurannsóknnum stofnunarinnar. Auk þess verði hvert eldissvæði hvílt þriðja hvert ár og kvíar þá ekki hindrun á togslóð.

Fram kemur í gögnum HG að eldissvæði HG ásamt helgunarsvæði í Ísafjarðardjúpi verði tæplega 17 km² og breytilegt sé milli fjarða hversu mikið flatarmál þeirra falli innan helgunarsvæðanna, en geti verið á bilinu 5 – 20% af flatarmáli einstakra fjarða.

Fram kemur í gögnum HG að árið 2011 voru veidd rúmlega 2.000 tonn af botnfiski í Ísafjarðardjúpi, eða sem svarar 1,44% af heildarveiði fiskibáta við Ísafjarðardjúpi það ár. Samkvæmt athugun sem gerð var á vegum Háskólaseturs Vestfjarða var veiðin að litlu leyti innan við Æðey og engin veiði í Skötufirði, Álftafirði, Seyðisfirði, Mjóafirði og Ísafirði.

Fram kemur í gögnum HG að rannsóknir á mögulegri nýtingu kalkþörunga í Ísafjarðardjúpi sýni að komi til þess að ráðist verði í slíka nýtingu verði það á litlu dýpi, innan við fyrirhuguð eldissvæði HG.

Skipulagsstofnun telur í ljósi framangreindra upplýsinga ekki líkur á að framkvæmdin muni hafa veruleg áhrif á rækjurannsóknir og rækjuveiðar. Sjókvíar munu takmarka aðgang rækjubáta að ákveðnum svæðum og geta því haft staðbundin neikvæð áhrif á rækjuveiðar. Stærstur hluti innanverðs Ísafjarðardjúps mun eftir sem áður verða aðgengilegur til rækjuveiða, auk annarra veiða. Áhrif á botnfiskveiðar og hugsanlega vinnslu kalkþörunga verði óveruleg.

4.6 SAMMÖGNUN MEÐ ÖÐRUM FRAMKVÆMDUM

Þegar litið er til mögulegra sammögnunaráhrifa fyrirhugaðs eldis HG með öðrum framkvæmdum, þarf að horfa til þess hvernig ólíkar framkvæmdir geta haft áhrif á sama umhverfisþátt, þannig að áhrif leggist saman. Skipulagsstofnun telur að þar þurfi sérstaklega að horfa til mögulegra sammögnunaráhrifa/samlegðaráhrifa sjókvíaeldis ólíkra aðila á burðarþol svæðisins og villta laxfiskastofna, bæði með tilliti til erfðablöndunar og sjúkdómahættu.

Skipulagsstofnun telur að þau áhrif sem annarskonar starfsemi, svo sem ferðaþjónusta, rækjuveiðar og efnistaka, kann að hafa muni síður valda samlegðaráhrifum með fiskeldisframkvæmdum á þá umhverfisþætti sem viðkvæmastir eru með tilliti til fiskeldis.

Í Ísafjarðardjúpi hafa nokkur fyrirtæki leyfi til að starfrækja eldi í sjókvíum. Í töflunni hér á eftir er gerð grein fyrir leyfum til fiskeldis í Ísafjarðardjúpi byggt á lista frá Heilbrigðiseftirliti Vestfjarða frá 30. október 2013, heimasíðu Umhverfisstofnunar 13. nóvember 2013 og rekstrarleyfi samkvæmt heimasíðu Fiskistofu 13. nóvember 2013.

Aðili og staðsetning	Starfsleyfi Heilbrigðiseftirlits eða Umhverfisstofnunar	Rekstrarleyfi Fiskistofu
Sjávareldi í Skutulsfirði	200 t þorskur	200 t þorskur
Glaður í Skutulsfirði	200 t þorskur	200 t þorskur
HG í Álftafirði og Seyðisfirði	2000 t þorskur	2000 t þorskur
Arctic Oddi í Skötufirði		200 t lax og regnbogasilungur
HG í Skötufirði	200 t þorskur	200 t þorskur
HG í Mjóafirði	200 t þorskur	200 t þorskur
HG í Ísafirði	200 t þorskur	200 t þorskur
HG við Bæjarhlíð í Ísafjarðardjúpi	200 t þorskur	200 t þorskur
Háafell í Ísafirði	200 t þorskur	200 t þorskur
Dýrfiskur við Snæfjallaströnd í Ísafjarðardjúpi		200 t lax og regnbogasilungur
Samtals	3400 t	3800 t

Samtals eru starfsleyfi fyrir eldi á allt að 3.400 tonnum og rekstrarleyfi fyrir eldi á allt að 3.800 tonnum af fiski. Þar af er HG leyfishafi allt að 3.000 tonna framleiðslu (Háafell í Ísafirði, dótturfyrirtæki HG meðtalið). Samkvæmt framlögðum gögnum HG er ætlun fyrirtækisins að þau leyfi til fiskeldis sem fyrirtækið hefur nú þegar verði hluti þeirrar heildarframleiðslu fyrirtækisins sem hér er til málsmeðferðar og getur orðið allt að 7.000 tonna ársframleiðsla.

Rekstarleyfi Arctic Odda ehf. fyrir eldi á allt að 200 tonnum af laxi og regnbogasilungi í Skötufirði gildir fyrir staðsetningu um 1 km innan við fyrirhugað eldissvæði HG kennt við Skarð samkvæmt mynd 2.2b. í tilkynningu HG.

Í Skutulsfirði eru tvö fyrirtæki með starfs- og rekstrarleyfi, það er Glaður og Sjávareldi ehf. með 200 tonna leyfi til þorskeldis hvort fyrirtæki. Samkvæmt upplýsingum frá Fiskistofu yfirtók Sjávareldi ehf. leyfi Álfsfells ehf. Álfsfell áformaði allt að 900 tonna eldi á þorski en

það eldi var tilkynnt til Skipulagsstofnunar og tekin ákvörðum um að væri matsskyld framkvæmd þann 22. desember 2009.

Að auki hefur Háafell rekstrarleyfi á Nauteyri, með afrennsli í sjó, fyrir 200 t seiðaframleiðslu laxa- og regnbogasilungs.

Auk þessara fyrirbyggjandi leyfa fyrir rekstri fiskeldis í Ísafjarðardjúpi hefur Skipulagsstofnun til meðferðar frekari áform um fiskeldi á svæðinu. Þannig hefur stofnuninni borist tilkynning frá Dýrfiski ehf., dags. 18. nóvember 2013 til ákvörðunar um matsskyldu 4.000 tonna eldis á regnbogasilungi í sjókvíum framundan eyðibýlinu Sandeyri á Snæfjallaströnd, um 10 km utan við Æðey, í Ísafjarðardjúpi. Fyrirtækið er með rekstrarleyfi til eldis á allt að 200 tonnum af laxi og regnbogasilungi á sama stað.

Vesturskel hefur starfsleyfi til 200 tonna kræklingaræktar í Álftafirði en í Seyðisfirði og við Æðey hefur fyrirtækið rekstrar- og starfsleyfi til 200 tonna kræklingaræktar á hvorum stað.

Í heild gæti því verið fyrirséð nálægt 12.000 tonna fiskeldi í Ísafjarðardjúpi. Eins og kemur fram í kafla 3 er niðurstaða LENKA viðtakamats að burðargeta Ísafjarðardjúps sé að minnsta kosti 26.000 tonn. Af þessum um það bil 12.000 tonnum eru um 7.200 tonn áformuð innan Æðeyjar og Kambsness þar sem burðargeta samkvæmt LENKA mati er talin vera um 13.000 tonn.

Líkt og fram kemur að framan er líklegt að fram geti komið neikvæð staðbundin áhrif á botndýralíf undir eldiskvíum. Slík áhrif geta náð nokkuð út frá hverri kví, eftir dýpi, straumum og hve lengi kvíar eru á sama stað. Mikilvægt er að byggja á reynslu sem t.d. hefur fengist við eldi HG í Álftafirði og Seyðisfirði en ljóst að eftir því sem eldiskvíum fjölgar eykst álag á botndýralíf.

Hinsvegar telur Skipulagsstofnun að huga þurfi að hugsanlegri sammögnun af völdum sjúkdómsvalda, s.s. sníkjudýra meðal annars í ljósi þess að framkvæmdaraðili bendir á það í gögnum sínum að ungvíði margra fisktegunda leiti út úr Djúpinu í byrjun vetrar.

Fram kom í áliti Veiðimálastofnunar að laxalús og fiskilús geti lagst á laxfiska í sjó og dæmi um að lús hafi haft áhrif t.d. á sjóbirting. Skipulagsstofnun telur því að fyrirhugað eldi HG og annarra aðila, auki líkur á laxalús og öðrum sníkjudýrum og geti valdið neikvæðum áhrifum á villtar tegundir laxfiska í nærliggjandi ám.

Skipulagsstofnun telur hinsvegar að þar sem ekki hafa komið fram vísbendingar um að regnbogasilungur hafi bein áhrif á stofna villtra laxfiska hér við land sé eldi á regnbogasilungi í sjókvíum ekki líklegt til að hafa sammögnunaráhrif með fyrirhuguðu eldi HG og öðru eldi, með tilliti til erfðamengunar villtra laxastofna.

4.7 ÁHRIF Á FERÐAÞJÓNUSTU

Í greinargerð HG kom fram að föst búseta hafi að miklu leyti lagst af í þeim fjörðum þar sem fiskeldið er fyrirhugað. Í innanverðu Ísafjarðardjúpi sé farið með ferðamenn í útsýnisferðir og kajakferðir. Ferðaþjónusta í Ísafjarðardjúpi byggist aðallega á ferðum til Hesteyrar, Jökulfjarða og norður á Hornstrandir. Reglulega sé boðið upp á siglingar til Vigurs og báts- og kajakferðir frá Reykjanesi og Ögri. Þá hafi undanfarin ár verið stundaðar sjóstangaveiðar sem sæki alla jafna út fjörðinn. Framkvæmdaraðili segir að við ákvarðanir um staðsetningar fyrirhugaðrar starfsemi hafi m.a. verið haft í huga að sem minnst áhrif verði á ferðaþjónustu og í því sambandi hafi ekki verið sóst eftir svæðum í Jökulfjörðum eða í nálægð við friðlandið á Hornströndum, sem dragi hvað flesta ferðamenn að norðanverðum Vestfjörðum.

Ferðamálasamtök Vestfjarða hafa áhyggjur af því að sjókvíar á sundinu milli eyjunnar Vigurs og lands, austan eyjunnar, þrengi að ferðum á vegum ferðapjónustuaðila.

Skipulagsstofnun telur að óhjákvæmilega þrengi sjókvíaeldi að einhverju leyti að ferðum á sjó um Ísafjarðardjúp t.d. milli Vigurs og lands þar sem er takmarkað rými. Skipulagsstofnun telur því líkur á að framkvæmdin kunní að hafa áhrif á ferðapjónustu við Ísafjarðardjúp, en ekki sé líklegt, miðað við það sem fram hefur komið um núverandi stöðu ferðapjónustu á svæðinu, að þau verði veruleg.

4.8 KALKÞÖRUNGANÁM

Fram kemur í gögnum HG að á undanförunum árum hafi farið fram rannsóknir á mögulegri nýtingu kalkþörungna í Ísafjarðardjúpi. Verði af henni muni hún fara fram upp við land á tiltölulega litlu dýpi, innan við þau svæði sem eldi HG er fyrirhugað á. Ef hætta sé á að grugg frá vinnslu kalkþörungna hafi áhrif á eldisfisk megi færa sjókvíaeldið tímabundið eða gera samkomulag um að námuvinnsla eigi sér stað þau ár sem viðkomandi eldissvæði er í hvíld.

Skipulagsstofnun telur í ljósi þess sem að framan greinir ekki líkur á að fyrirhugað sjókvíaeldi HG hafi neikvæð áhrif á hugsanlegt kalkþörunganáam í Ísafjarðardjúpi.

4.9 VERNDARSVÆÐI

Fyrirhuguð eldissvæði HG í Ísafjarðardjúpi njóta ekki verndar samkvæmt lögum um náttúruvernd nr. 44/1999 með síðari breytingum. Nokkur svæði í nágrenni við fyrirhugaðar eldiskvíar eru á náttúruminjasrá. Um er að ræða vestanverðan Mjóafjörð, Vatnsfjarðanes, Borgarey í Ísafjarðardjúpi, Reykjanes, botn Ísafjarðar, Kaldalón og Snæfjallahrepp hinn forna utan Hornstrandafriðlands og Kaldalóns. Í náttúruminjasrá er greint frá þeim náttúrfarsþáttum sem gefa svæðunum gildi og er í tilviki nokkurra þeirra tiltekið að landslag sé fjölbreytt, fagurt eða hrikalegt.

Æðarvarp er í Vigur sem nýtur friðunar á tímabilinu 15. apríl til 14. júlí ár hvert. Friðlýsingin felur í sér að skot eru bönnuð nær æðarvarpinu en 2 km og leyfi þarf til að leggja net í sjó nær varpi en 250 m frá stórstreymisfjörumáli og innan svæðanna er óviðkomandi umferð og röskun bönnuð svo og óþarfa hávaði. HG ráðgerir að fjarlægð kvía frá landi og eyjum verði samkvæmt reglum m.a. um friðlýst æðarvarp og bendir á að skipuleggja megi eldið þannig að allri starfsemi á stærri bátum verði haldið í lágmarki á friðunartíma við Vigur.

Skipulagsstofnun telur í ljósi þess sem að framan greinir ekki líkur á að fyrirhugað sjókvíaeldi HG hafi verulega neikvæð áhrif á verndarsvæði í Ísafjarðardjúpi.

4.10 ÁSÝND

Fram kemur af hálfu Ferðamálasamtaka Vestfjarða að með tilkomu mannvirkja fyrirhugaðs eldis HG muni ímynd ferðamanna af svæðinu breytast frá því að verða ósnortin náttúra yfir í ímynd iðnaðarsvæðis.

Fram kemur að HG telur sjálfsagt að skoða mögulegar breytingar á einstökum staðsetningum ef ferðapjónustan óskar eftir því og leggi fram gild rök fyrir því. HG hefur í rúman áratug rekið eldi í sjókvíum í Álftafirði og Seyðisfirði og því er komin reynsla á slíka starfsemi, með hliðsjón af siglingum og sjónmengun og ekki verið talin hamla uppbyggingu ferðapjónustu á svæðinu.

Skipulagsstofnun telur ljóst að sjókvíar muni hafa áhrif á ásýnd fjarðanna og munu þau fara eftir umfangi framkvæmdarinnar, staðsetningum kvía og hversu áberandi kvíar og annar

búnaður kann að verða. Stofnunin telur að áhrifin kunni að geta orðið neikvæð en afturkræf ef rekstur hættir og kvíar fjarlægðar.

4.11 NÝTINGARÁÆTLUN

Í umsögnum sveitarfélaga og athugasemdum er víða vikið að mikilvægi þess að fyrir liggja nýtingaráætlun fyrir Ísafjarðardjúp, hún liggja ekki fyrir nú og frekari uppbygging fiskeldis eigi ekki að eiga sér stað án heildarskipulags haf- og strandsvæðisins. Fiskistofa leggur til að allir fiskeldisaðilar á Vestfjörðum verði gerðir sameiginlega ábyrgir fyrir mati á umhverfisáhrifum laxeldis á svæðinu ásamt mati á efri mörkum þess magns sem óhætt er að heimila í laxeldi á Vestfjörðum.

Skipulagsstofnun tekur undir mikilvægi þess að nýting strandsvæða byggi á heildstæðu skipulagi. Frumkvæði heimamanna að gerð nýtingaráætlunar Arnarfjarðar og yfirstandandi vinna að gerð samskonar áætlunar fyrir Ísafjarðardjúp er þarft og lofsvert framtak þar sem hagsmunaaðilar í héraði koma saman að mótun stefnu fyrir viðkomandi svæði. Miðað við núverandi lagaumhverfi geta slíkar áætlunir hins vegar eingöngu þjónað sem vettvangur til greiningar og tillögugerðar, en ekki sem lögformlegar skipulagsáætlunir og grundvöllur leyfisveitinga. Í bígerð er að taka á því með lagasetningu um skipulag haf- og strandsvæða. Jafnframt er að hefjast vinna við gerð landsskipulagsstefnu sem áformað er að verði lögð fram á Alþingi sem þingsályktunartillaga vorið 2015. Þar verður mörkuð stefna um skipulag haf- og strandsvæða.

Varðandi tillögu Fiskistofu um sameiginlegt mat á umhverfisáhrifum laxeldis á svæðinu er það að segja að lög um mat á umhverfisáhrifum gera ekki ráð fyrir slíkri málsmeðferð um framkvæmdir sem eru tilkynningarskyldar samkvæmt 6. gr. laganna eins og á við um fiskeldisframkvæmdir. Hinsvegar er í 2. mgr. 5. gr. laganna ákvæði um að hægt sé að krefjast þess að fleiri en ein matsskyld framkvæmd skuli metnar sameiginlega.

4.12 SAMRÆMI FRAMKVÆMDARINNAR VIÐ GILDANDI SKIPULAGSÁÆTLANIR

Samkvæmt tilkynningu HG var ætlunin að reisa fóðurstöðvar á landi í Skötufirði og Álftafirði en hætt hefur verið við þau áform. Jafnframt hafi fyrirhugaðri stækkun seiðaeldisstöðvar á Nauteyri verið frestað, en stefnt sé að deiliskipulagsgerð þar þegar upphaflegur lóðarleigusamningur finnst og hægt verður að þinglýsa viðauka við hann. Seiðaeldisstöðin er ekki hluti þeirrar framkvæmdar sem nú er til ákvörðunar um matsskyldu.

Fyrirhuguð framkvæmd verður utan netlaga og liggur því utan staðarmarka sveitarfélaga og því ekki háð skipulagsákvörðunum eða leyfum sveitarstjórna samkvæmt skipulagslögum nr. 123/2010.

Við umfjöllun málsins hefur verið vísað til ákvæða í 5. gr. laga nr. 71/2008, en þar segir að ráðherra skuli, ef vistfræðileg eða hagræn rök mæla með því, ákveða skiptingu fiskeldissvæða meðfram ströndum landsins. Fyrir liggur að slík ákvörðun hefur ekki verið tekin. Skipulagsstofnun telur ekki hægt að líta svo á að slík ákvörðun skuli liggja fyrir áður en ákvörðun um matsskyldu er tekin. Með vísan til umræðu um skipulagsmál í kafla 4.11 að framan, telur stofnunin hins vegar æskilegt að stefna um fiskeldissvæði og skiptingu þeirra sé mótuð heildstætt, hvort sem hún myndi hvíla á stoðum 5. gr. laga nr. 71/2008, landsskipulagsstefnu og/eða sérstakri löggjöf um skipulag haf- og strandsvæða.

Niðurstaða

Í samræmi við 6. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum, nr. 106/2000 með síðari breytingum, hefur Skipulagsstofnun farið yfir þau gögn sem lögð voru fram af hálfu Hraðfrystihússins Gunnvarar hf. (HG) við tilkynningu framkvæmdarinnar, umsagnir og viðbrögð framkvæmdaraðila vegna þeirra.

Á grundvelli framlagðra gagna er það niðurstaða Skipulagsstofnunar að fyrirhugað sjókvíaeldi Hraðfrystihússins Gunnvarar hf. sem gerir ráð fyrir allt að 7.000 tonna ársframleiðslu kunni að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif og skuli því háð mati á umhverfisáhrifum.

Með hliðsjón af reglum alþjóðlegs umhverfisréttar um varúðarnálgun og varúðarreglu telur stofnunin að sýnt hafi verið fram á óvissu er varðar möguleg áhrif á náttúrulega stofna laxfiska í ám í námunda við fyrirhuguð eldissvæði í Ísafjarðardjúpi og að framkvæmdin kunni að hafa umtalsverð umhverfisáhrif.

Einnig vísast til eftirfarandi atriða sem tilgreind eru í 3. viðauka með lögum nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum með síðari breytingum:

1. Eðli framkvæmdar, einkum með tilliti til:

- Stærðar og umfangs fyrirhugaðrar framkvæmdar, sem felur í sér rúmlega tvöföldun miðað við núverandi leyfi HG, þ.e. úr 3.000 tonnum í allt að 7.000 tonn (sbr. 1. tl. 3. viðauka).
- Hugsanlegra sammögnunaráhrifa með öðru fiskeldi í Ísafjarðardjúpi varðandi erfðablöndun, sjúkdómahættu og burðargetu (sbr. 1. tl. ii. 3. viðauka).

2. Staðsetningar framkvæmdar, einkum með tilliti til:

- Magns, gæða og endurnýjunargetu náttúruauðlinda á svæðinu vegna hugsanlegra áhrifa framkvæmdarinnar á villta laxastofna og aðra stofna ferskvatnsfiska í nærliggjandi ám (sbr. tl. 2 ii. 3. viðauka).

3. Eiginleika hugsanlegra áhrifa framkvæmdar, einkum með tilliti til:

- Stærðar og fjölbreytileika áhrifa, en framkvæmdin getur haft áhrif á arfgerð og heilbrigði villtra laxastofna og nýtingu á auðlindum svæðisins, s.s. veiðar í Ísafjarðardjúpi og veiðihagsmuni í nærliggjandi ám (sbr. tl. 3 ii. 3. viðauka).
- Óvissu um áhrif framkvæmdarinnar, svo sem vegna slysasleppinga sem hugsanlega geta í ljósi umfangs eldisins og staðsetningar í námunda við ár haft umtalsverð neikvæð áhrif náttúrulega stofna laxfiska í ám við Djúp (sbr. tl. 3 iii. 3. viðauka).

Samkvæmt 14. gr. laga nr. 106/2000 með síðari breytingum má kæra ákvörðun Skipulagsstofnunar til úrskurðarnefndar umhverfis- og auðlindamála. Kærufrestur er til 31. janúar 2014.

Rut Kristinsdóttir

Póroddur F. Póroddsson